

Sisekaitseakadeemia

Finantskolledž

Juta Saatre

**MAKSUVABA TULU KEHTESTAMISE
ÕIGUSTATUS SÕLTUVALT LASTE ARVUST PERES**

Lõputöö

Juhendaja:

Hannes Udde

Maksu- ja Tolliameti Teenindusosakonna juhataja asetäitja

Kaasjuhendaja:

Varje Kodasma

MBA

Tallinn 2008

ANNOTATSIOON

SISEKAITSEAKADEEMIA

Kolledž Finantskolledž	Kuu ja aasta Mai 2008
Töö pealkiri Maksuvaba tulu kehtestamise õigustatus sõltuvalt laste arvust peres	
Töö autor: Juta Saatre	alkiri:
<p>Lõputöö maht on 39 lehekülge ilma lisadeta, lõputöö kirjutamiskeeleks on eesti keel. Lõputöö teemaks on täiendava maksuvabastuse kehtestamine sõltuvalt laste arvust peres, selle mõju riigieelarvele, reaalne rakendumine ja kasulikkus maksuresidentidele, lõputöö aineks on maksundus. Lõputöö eesmärgiks on uurida täiendava tulumaksuvabastuse rakendamise tegelikku mõju riigieelarvele ja kasulikkust maksuresidentidele. Lõputöös esitatavate analüüside teostamiseks kasutatakse empiirilist uurimismeetodit. Lõputöö tulemusena selgus, et prognoositavad üksikisiku tulumaksu vähemlaekumised riigieelarvesse erinesid reaalsest olukorrast 6,4%-43%. Täiendavalt maksuvabalt tulult arvestatud tulumaks moodustas riigieelarvesse laekuvast kogu üksikisiku tulumaksust analüüsitud aastatel 1,4%-8,6%. Täiendav maksuvaba tulu väikeste sissetulekutega peredele kasuks ei ole, sest enne täiendavat maksuvaba tulu saab maha arvata teisi maksuvabastusi. Täiendav maksuvabastus lastelt moodustas kogu lubatud mahaarvamisest ainult 1,9%-7,5%. Kõige rohkem esitati füüsiliste isikute tuludeklaratsioone väiksemates tulukategooriates. Kolme analüüsitud aasta lõikes täiendava maksuvaba tulu kasutamata summad suurenesid. Täiendava maksuvaba tulu kehtestamine sõltuvalt laste arvust peres ei ole õigustatud eelkõige majanduslikust aspektist, kuna väikeste sissetulekutega peres antud soodustust kasutada ei saa ja inflatsioon vähendab järgmisel aastal kättesaadavat raha väärtust. Kuna eelnevalt ei ole antud valdkonda põhjalikumalt uuritud on lõputöös esitatud tulemused uudsed.</p>	
Võtmesõnad : Maksuresident, maksuvabastus, täiendav maksuvaba tulu lastelt.	
Keywords : tax resident, tax exemption, additional nontax revenue from children	
Säilitamise koht:	
Kaitsmisele lubatud: Juhendaja:	alkiri:

SISUKORD

ANNOTATSIOON	2
SISSEJUHATUS	4
1. POLIITILISED ASPEKTID	6
1.1. Maksuvaba tulu kolmanda ja enama lapse korral	6
1.2. Täiendava tulumaksuvabastuse rakendumine alates teisest lapsest	11
1.3. Täiendav maksuvaba tulu lapse ülalpidamise korral	16
2. SEADUSE MUUDATUSTE MÕJUD	20
2.1. Täiendava maksuvaba tulu kehtestamise mõju riigieelarvele	20
2.2. Seaduse muudatuste rakendumise mõju maksumaksjale	22
3. ANALOOGSE TULUMAKSUVABASTUSE KOHALDAMINE MÕNEDES	
EUROOPA RIIKIDES	30
KOKKUVÕTE	34
SUMMARY	37
VIIDATUD ALLIKAD	38
LISA 1. Esitatud tuludeklaratsioonide arvu kasv 2004. a kuni 2006. a	40
LISA 2. Maksuvaba tulu juhtusid kogu deklaratsioonide koguarvust	41
LISA 3. Narvas deklareeritud tulude suurusjärgud	42
LISA 4. Maksuvaba tulu juhtude kasv	43
LISA 5. Maksuvaba tulu summa kasv	44
LISA 6. Maksuvaba tulu summa juhu kohta	45
LISA 7. Täiendava maksuvaba tulu osa mahaarvamistest	46
LISA 8. Tuluvahemikud 2004. aastal	47
LISA 9. Tuluvahemikud 2005. aastal	48
LISA 10. Tuluvahemikud 2006. aastal	49
LISA 11. Kasutamata maksuvaba tulu 2004. aastal	50
LISA 12. Kasutamata maksuvaba tulu 2005. aastal	51
LISA 13. Kasutamata maksuvaba tulu 2006. aastal	52
LISA 14. Kasutatud täiendav maksuvaba tulu lastelt	53

SISSEJUHATUS

Antud lõputöö teemaks on täiendava tulumaksuvabastuse kehtestamine sõltuvalt laste arvust peres, selle reaalne rakendumine ja kasulikkus maksuresidendile.

Huvi antud teema vastu tingis lõputöö autori soov teada saada, kas täiendav tulumaksuvabastus lastelt motiveerib peresid soetama lapsi, et tõsta iivet. Kui palju saavad lastega pered täiendavat tulu kehtestatud maksuvabastusest ja kas see on piisavalt tõhus meetod sündimuste kasvu tõusuks ja leibkondade toimetuleku parandamiseks tänases ühiskonnas, kus elu pidevalt kallineb.

Teema aktuaalsus on tingitud viimasest tulumaksuseaduse muudatusest, mis hakkas kehtima alates 01.01.2008 ning puudutab muuhulgas täiendavat tulumaksuvabastust alates esimesest lapsest.

Lõputöö eesmärgiks on uurida täiendava tulumaksuvabastuse rakendamise tegelikku mõju riigieelarvele ja kasulikkust maksuresidentidele.

Lõputöö hüpoteesiks on: täiendav tulumaksuvaba tulu kehtestamine lastelt on õigustatud.

Lõputöös esitatavate analüüside teostamiseks kasutatakse empiirilist uurimismeetodit.

Lõputöös antakse ülevaade täiendava tulumaksuvabastuse kehtestamisest lastelt kehtestamise algusest kuni käesoleva ajani, kui maksuvabastust rakendatakse alates pere esimesest lapsest. Kes ja millal esitasid eelnõusid sellise tulumaksuvabastuse kehtestamiseks. Tuuakse välja erinevate erakondade, valitsusliitude ja Vabariigi Valitsuse esitatud poolt ja vastuargumendid eelnõude menetlemisel ja tulumaksuseaduse muudatuste vastuvõtmisel.

Lõputöö autor analüüsib andmeid selle kohta, kui palju esitati tuludeklaratsioone 2004., 2005. ja 2006. aastal. Millistes linnades on esitatud tuludeklaratsioonide arv kasvanud ja langenud võrreldes vabariigi keskmisega. Kui palju on neid juhtusid kogu esitatud

deklaratsioonide arvust, kus on deklareeritud täiendavat tulumaksuvabastust lastelt, milliseid tähelepanekuid võib teha ja millistest põhjustest need võivad olla tingitud.

Lisaks eelnevale esitab ja analüüsib lõputöö autor andmeid selle kohta, kui suured on täiendava tulumaksuvabastuse summad, mida on esitatud tuludeklaratsioonidega taotletud ja kui palju antud summad on kasvanud analüüsitava tel aastatel. Kui suur on olnud täiendava tulumaksuvabastuse summa kasv ühe juhu kohta võrreldes vabariigi keskmisega, millistes linnades on antud näitaja keskmisest suurem või väiksem.

Samuti esitatakse näitajad inflatsiooni kohta ning koostatakse analüüs, kui palju on see mõjutanud maksustamisperioodil arvestatud raha väärtust, kui see tagastatakse maksumaksjale alles järgmisel aastal.

Lisaks sellele analüüsib töö autor täiendava tulumaksuvabastuse kehtestamise mõju riigieelarvele: millised olid esitatud seaduseelnõudes prognoosid eelarve vähemlaekumiste kohta ja milliseks kujunes tegelik olukord. Veel analüüsib autor, kui suur osa maksumaksjatest, kellel oli õigus kasutada antud soodustust, seda reaalselt rakendada sai. Paljudel juhtudel ja kui suure summa ulatuses täiendavat tulumaksuvabastust lastelt ei kasutatud ning mis võisid olla sellise olukorra peamised põhjused.

Samuti uurib autor seda, kas maksuvabastuse deklareerimine järgmisel aastal peale maksustatavat perioodi on otstarbekas.

Lõputöös tuuakse võrdluseks Eestis kehtestatud täiendava tulumaksuvabastusele sarnaste tulumaksusoodustuste kehtestamine mõnedes teistes Euroopa riikides. Millised tingimused peavad olema täidetud, et saada õigust kasutada antud soodustust.

Materjalidena kasutatakse Maksu- ja Tolliametile esitatud füüsiliste isikute tuludeklaratsioonide koondandmeid aastatel 2004 kuni 2006. Lisaks kasutatakse 1999. aastal vastuvõetud tulumaksuseaduse muutmiseks esitatud seaduseelnõusid ning nende lugemiste protokolle ning tulumaksuseaduse kommenteeritud väljaandeid. Materjale kogutakse ka Statistikaameti 2007. aasta väljaandest. Informatsiooni teistes Euroopa riikides kehtiva analoogse tulumaksuvabastuse rakendamisest koguti lõputöös käsitletavate riikide vastavasisulistest seadustest.

1. POLIITILISED ASPEKTID

Ettepanekuid tulumaksuseaduse muutmise kohta, mis puudutavad tulumaksuvabastuse kehtestamist, on esitanud Vabariigi Valitsus, Riigikogu Eesti Keskerakonna fraktsioon, Riigikogu Isamaaliidu fraktsioon ning ühiselt Riigikogu Eesti Keskerakonna fraktsioon, Riigikogu Eesti Reformierakonna fraktsioon ja Riigikogu Eestimaa Rahvaliidu fraktsioon.

1999. aastal vastuvõetud tulumaksuseaduse muutmise kohta esitati eelnõud esmakordselt 2000. aastal, mil tehti kolm erinevat ettepanekut, millest kaks olid algatatud Riigikogu Eesti Keskerakonna fraktsiooni poolt, eesmärgiga kehtestada täiendav maksuvabastus esimesest lapsest ning üks Vabariigi Valitsuse poolt sooviga kehtestada maksuvabastus pere kolmandast lapsest.

2005. aastal esitati samuti kolm muudatusettepanekut, millest kahe esimese ettepaneku algatajaks oli Riigikogu Isamaaliidu fraktsioon. Esimese ettepanekuga sooviti kehtestada maksuvabastus pere teisest lapsest ning teise ettepanekuga kehtestada taas kord maksuvabastus esimesest lapsest. Kolmanda esitatud seaduseelnõu algatajateks olid Riigikogu Eesti Keskerakonna fraktsioon, Riigikogu Eesti Reformierakonna fraktsioon ja Riigikogu Eesti Rahvaliidu fraktsioon, kes samuti soovisid kehtestada täiendava tulumaksuvabastuse alates pere teisest lapsest.

2006. aastal esitati üks muudatusettepanek Riigikogu Isamaaliidu fraktsioonilt, millega nähti ette maksuvabastuse rakendamist alates pere esimesest lapsest.

2007. aastal esitati samuti üks muudatusettepanek, sedakorda Vabariigi Valitsuselt. Antud ettepanekuga sooviti kehtestada täiendav tulumaksuvabastus pere esimesest lapsest.

1.1. Maksuvaba tulu kolmanda ja enama lapse korral

Esimene eelnõu tulumaksuseaduse muutmiseks esitati 22. märtsil 2000. aastal Riigikogu Eesti Keskerakonna fraktsioonilt, millega sooviti muuta 1999. aastal vastu võetud

tulumaksuseaduse §- i 23, viies sisse muudatuse ning täiendada nimetatud paragrahvi lõikega 2, mille kohaselt: lapse ühel residendist vanemal, eeskostjal ja last ülalpidaval isikul, kellel lasub alaealise lapse ülalpidamise kohustus, on õigus suurendada maksuvaba tulu iga alla 17 aasta vanuse lapse kohta.

Riigikogu Isamaaliidu fraktsioon ja Koonderakonna fraktsioonid esitasid 1998. aasta septembris eelnõud, millega samuti sooviti kehtestada täiendava maksuvaba tulu rakendamist. 1999. aastal tegi oma samasisulise eelnõu teatavaks ka Riigikogu Keskerakonna fraktsioon.

Viimase poolt põhjendati sellesisulise eelnõu esitamist asjaoluga, et Eesti riigil on muude probleemide seas üheks suuremaks perede ja laste eest hoolitsemise ning see tähendab muret eesti rahva tuleviku pärast. Enam on vaja toetada uue, kuid suhteliselt vaese põlvkonna kasvatamise põhivõime, et aidata tõsta nende toimetulekut.

Eelnõu eesmärgiks oli tulumaksuvaba miinimumi suurendamine sõltuvalt laste arvust peres. Sisuliselt pidi tähendama see tervetele, tugevatele ja elujõulistele eesti peredele täiendavat rahalist sissetulekut, et hakata mõtlema pere suurendamisele. Põhjenduses toodi välja, et eelnimetatud perede eelarvele mõjuvad negatiivselt pensioniseaduse ja sotsiaalmaksuseaduse vastuvõetud muudatused.

Eelnõu loomisel rõhutati põhiargumendina, et oleks vajalik keskklassi ja intelligentsi peredel suurendada laste arvu, kuna lähtutakse asjaolust, et haritud vanematel on ka haritud järglased. Toetus pidi aitama motiveerida neid edasi töötama oma kvalifikatsiooni säilitamiseks.

Algatatud eelnõu eesmärgiks ei olnud toimida sotsiaaltoetusena, vaid sarnaselt Euroopa Liidu ja paljudes maades kehtiva seadusena, millise aluseks on põhimõte, et tugev põlvkond tuleb tugevast perest ja seetõttu on vajalik toetada neid peresid, kes omavad ühte või kahte last ning on otsustanud veelgi suurendada peret parandades seeläbi Eesti demograafilist situatsiooni.

Soodustuse rakendamist alates esimesest lapsest peeti oluliseks, kuna põhjendati, et see annaks võrdsed võimalused kõikidele peredele, kus on kasvamas lapsed. Seda võeti kui investeringut lastesse, mille kaudu saaks tõusta rahvaarv. Ka võimaldaks see aidata kaasa rahvastiku noorenemisele ja eesti rahva säilimisele.

Vabariigi Valitsus nimetatud eelnõud ei toetanud. Põhjuseks toodi, et vastavalt valitsusliidu koalitsioonilepingule otsustati hiljemalt aastal 2001 siduda maksuvaba tulu laste arvuga perekonnas ning puudus veel selge ja ühene strateegia selle idee teostamiseks. Maksuvaba tulu laste arvuga sidumiseks vajalike seadusmuudatuste ettevalmistamine nõudis põhjalikku eeltööd ja antud eelnõus esitatud muudatusettepaneku võimalikke tulemusi ja sellega kaasnevaid mõjusid eelarvele ei olnud piisava põhjalikkusega kaalutud.

Mitte ainult valitsus ei esitanud vastuargumente, vaid ka riigikogu rahanduskomisjon ei olnud kõnealuse eelnõu poolt. Mittenõustumise põhjenduseks toodi välja, et soodustus oli mõeldud inimestele, kellel olid palgad niigi suured ja need inimesed said oma eluga ise hakkama. Väikesepalgalised inimesed, kelle sissetulekud olid väikesed ja kes said suurel hulgal erinevaid toetusi, seda tulumaksusoodustust kasutada ei saanud, sest lihtsalt ei olnud nii suurt tulu, millest täiendavat soodustust maha arvata. Teiseks vastuargumendiks oli see, et lastega peresid oli mitmeid kordi rohkem, kui kolme või rohkema arvu lastega, ja seetõttu oleks laekumised riigieelarvesse tunduvalt väiksemad.

Esitati vastuväide, et läbi niisuguse seadusemuudatuse toimub raha suunamine linnadesse, kuna maakohtades on inimestel suhteliselt väiksemad sissetulekud võrreldes linnades elavate maksumaksjatega. Seeläbi kannataksid ka väiksemate ja madalama tulubaasiga omavalitsused, sest tulumaksu laekumised väheneksid.

Teine seaduseelnõu esitati 26.10.2000 Vabariigi Valitsuse poolt, millega nähti ette, et 1999. aastal vastu võetud tulumaksuseadust täiendatakse §-ga 23¹, mille kohaselt: lapse üks residendist vanem, eestkostja või muu last ülalpidav isik, kes peab üleval kolme või enam alaealist last, võib maksustamisperioodi tulust maha arvata täiendavat maksuvaba tulu iga kuni 17 aasta vanuse lapse kohta, alates pere kolmandast lapsest.

Seaduse muudatuse ettepaneku põhjenduseks oli, et taoline kord tuleneb põhimõttest, et igal isikul on õigus saada maksuvabalt tulu 12000 krooni aastas. Antud soodustuse puhul saab lapsevanem teatud tingimuste täitmise korral kasutada lapse poolt kasutamata jäänud õigust. Väidetavalt väärtustab nimetatud maksusoodustus isiku enda initsiatiivi riigi poolt pakutavate soodustuste kasutamisel ning motiveerib maksumaksjat tulu teenima. Eeldatavasti vähendatakse selle eelnõuga lasterikaste perede maksukoormust.

Tulumaksuseaduse vastuvõtmise poolt hääletas 69 Riigikogu liiget, 1 oli vastu ja 2 jäid erapooletuks. Sellise tulemusena võeti eelnõu vastu. Antud seaduseelnõu vastuvõtmisel vastuargumente ei esitatud ja võeti vastu teisel lugemisel. Lugemisele toomine tundus olevat vaid seadusest tulenev formaalsus.

Kolmanda eelnõu esitas 20.12.2000 Riigikogu Eesti Keskerakonna fraktsioon. Taas kord sooviti kehtestada maksuvaba tulu täies ulatuses iga alla 17 aasta vanuse lapse kohta.

Eelnõu kohta esitasid riigikogu liikmed mitmeid poolt argumente eesmärgiga lahendada iibega seonduvaid probleeme. Toodi välja, et sündivate laste arv on juba väga väike moodustades vaid poole eesti rahva säilimiseks vaja olevast hulgast. Põhjuseks on perekonna langemine alla vaesusepiiri, kui peres on lapsed. Kuigi kõnesoleva eelnõuga ei olnud võimalik lahendada probleemi, põhjendati, et muudatuse rakendamine leevendab olukorda.

Keskerakond põhjendas uue eelnõu esitamist väitega, et on vaja toetada korralikke intelligentseid keskklassi peresid, kes saaksid laste kasvatamisega senisest veel paremini hakkama, kui riik neid toetab.

Põhjenduse selgituseks toodi näide, et inimene, kelle sissetulek on 1600 krooni kuus, kellel on lapsed olemas ja kellel on tulumaksuvabastus, on selle eelnõu seadusena vastuvõtmisel senisest rohkem huvitatud töötegemisest. „Asotsiaalsuse piiril olevaid, väga väikese sissetulekuga, üliiraskes olukorras olevaid peresid eelnõu ei päästa, millele see ei olegi suunatud”¹. Eelnõu autori sõnul on sellekohaseid eelnõusid juba esitatud ja esitatakse

¹ Tulumaksuseaduse § 23 muutmise seaduse eelnõu (625 SE) teine lugemine
http://web.riigikogu.ee/ems/stenograms/2001/03/t01031308-02.html#P111_14881 05.01.2008

kindlasti veel. See eelnõu on suunatud nende perede toetamisele, kus üks vanem töötab ja saab miinimumpalgast veidi kõrgemat palka.

Esitatud eelnõu mõte oligi selles, et toetada peresid, kellel on lapsed, kes täidavad väga tähtsat funktsiooni selle nimel, et Eestimaal ka tulevikus kõneldaks eesti keelt, et eesti rahvus ei oleks määratud hääbumisele. Esitatud seaduseelnõu toetab eelkõige neid inimesi, kellel on töö, jättes välja need, kes on töötud. Lähtudes sellest, et töötust vähendatakse, saab rohkem inimesi tööd ning antud eelnõu laieneb suuremale arvule inimestele.

„Iga lapse kohta antav tulumaksuvabastus stimuleerib töötavaid lastevanemaid. Vähem on vaja maksta toimetulekutoetusi ja eluasemetoetusi. Maksusoodustus aitab parandada laste elukvaliteeti. Tulumaksuvabastus iga lapse kohta väärtustab iga last peres”².

Eelnõu lugemise käigus toodi välja ka mitmed vastuargumendid. Näiteks: „väikese sissetulekuga peredele see soodustus ei mõju. Palk on väike ja elatakse suures osas toetustest. Suure sissetulekuga pered tulumaksuvabastust lastelt ei vaja. Sündimuse kasvule soodustus väidetavalt ei mõju”³. Lisaks sellele on see suur koormus riigieelarvele ja kohalikele eelarvetele.

Täiendava maksuvaba tulu kehtestamise arutamisel oli peamiseks kitsaskohaks see, et lasterikkad pered on just need, kelle sissetulekud on madalad.

Raske on arvestada eelnõu mõju, kui puuduvad täpsed andmed. Nagu näha, oli riigikogulgi nendest puudus, sest väited on umbmäärased. Väideti, et üldse oli peresid, kus on üle kolme lapse, umbes 4800, nendest umbes kolmandik kuulub sellesse kategooriasse, kes selle eelnõuga enam midagi ei saa. Suurusjärg jäi 1500 ja 2000 vahele, sest palgad kõiguvad ning täpset summat ei teata. Samas ei aita see eelnõu neid peresid, kellel pole üldse mingisugust maksustatavat sissetulekut. Leiti, et statistika selle kohta oli umbmäärane, kuid oli siiski olemas. Eelnõu puudutas kõnelejate väitel ligikaudu 220 000 peret, kus on umbes 295 000 alla 16 aasta vanust last, lisaks veel õppijad, keda maksu alt peaks vabastama, kuid keda see eelnõu ei vabastanud ehk lisaks veel umbes 30 000 last.

² Tulumaksuseaduse § 23 muutmise seaduse eelnõu (625 SE) esimene lugemine
http://web.riigikogu.ee/ems/stenograms/2001/02/t01021305-07.html#P487_102308 05.01.2008

³ Samas

Välja jäid need lapsed, kelle peres kummalgi vanemal ei ole maksustatavaid sissetulekuid, neid oli 220 000 perest umbes 20 000.

Vastu võeti 26.10.2000 Vabariigi Valitsuse esitatud seaduseelnõu, mis jõustus seadusena 01.01.2001. aastal. Nimetatud seadusega kehtestati täiendav maksuvabatulu iga alla 17-aastase lapse kohta alates pere kolmandast lapsest, antud regulatsioon kehtis aastani 2006. Täiendava maksuvaba tulu kasutamiseks tuli pärast maksustatavale perioodile järgneval aastal esitada tuludeklaratsioon.

1.2. Täiendava tulumaksuvabastuse rakendumine alates teisest lapsest

19.01.2005 algatas Riigikogu Isamaaliidu fraktsioon uue eelnõu, mille kohaselt võis maksustamisperioodi tulust maha arvata täiendavalt maksustamisperioodi maksuvaba tulu määra iga kuni 17 aasta vanuse lapse kohta, alates teisest lapsest.

Antud põhimõtte oli kirjas ka Res Publica, Reformierakonna ja Rahvaliidu koalitsioonilepingus, mis nägi ette tulumaksuvabastuse sätestamist maksuvaba miinimumi ulatuses alates pere teisest lapsest. Kõnealuse eelnõu algatajad väitsid, et riigikogu saab sellise ettepanekuga näidata, et on tõsiselt mures laste ja perede olukorra pärast ning tegu ei ole ainuüksi valimiste eelne loosung. Leiti, et seadus avaldab jõustumisel mõju ka sündimusele, kuna toetust hakkavad saama lastega pered.

Riigikogu stenogramme analüüsid leidis töö autor, et antud seaduseelnõu algatuse punkt viidi koalitsioonileppesse sisse Rahvaliidu eestvõttel ning Isamaaliit oli lubanud nimetatud eelnõu seaduseks hääletada. Nii Rahvaliit kui Isamaaliit olid seda meelt, et esitatud seaduseelnõu on vajalik.

Arutelude käigus leiti, et praegune Eesti maksupoliitika karistab lastega perekondi. Teiseks väideti, et eelnimetatud tulumaksuseaduse muudatus on kindlasti efektiivne, kuna sellega toetatakse terviklikke perekondi, kus tehakse tööd ja kasvatatakse lapsi. Veel esitati seisukoht, et tuleb lõpetada lastega perede diskrimineerimise ning võtta eelnõu vastu, sest

kõnesoleva muudatusega antakse võrdsustunne igale Eesti elanikule, toetades suuremal või vähemal määral kõiki Eesti lapsi.

Peaminister väitis oma koalitsiooni lõpukõnes, et laste juurdekasv ja iibe tõus on üheks olulisemaks selle koalitsiooni tegemistes. Tõdeti, et tuleb seista selle eest, et lapsed sünniksivad turvalistes, hoitud, töötavates ja tervetes peredes.

2005. aastal oli loomulik iive negatiivne. Leiti, et selle võrra sünnib vähem lapsi, mis aga mõjutab oluliselt Eesti demograafilist olukorda, muutudes aastatega murettekitavamaks.

Vabariigi Valitsus antud eelnõud ei toetanud, kuna leidis, et esitatud eelnõu vastuvõtmisel tulud riigieelarvesse väheneksivad umbes 350 miljoni krooni võrra aastas.

Eelnõu ei leidnud toetust ka seepärast, et 4 000 krooni kuus on paljudes piirkondades pere maksustatava tulu poolest tavaline sissetulek ning võttes sellest maha täiendava maksuvaba tulu 2000 krooni kolmanda ja iga järgneva lapse pealt, siis väikeste sissetulekutega paljulapselised pered ei saa sellisest soodustusest mingit kasu.

Teine eelnõu esitati 07.04.2005, algatajaks oli taas kord Riigikogu Isamaaliidu fraktsioon, sooviga muuta § 23¹ täiendav maksuvaba tulu laste ülalpidamise korral.

Erinevate väidete kohaselt oli antud eelnõul sotsiaalpoliitiline sisu. Kriitikute sõnul tulumaksu miinimumi sidumine laste arvuga peres ei ole sotsiaalpoliitiline eelnõu, vaid hoiaku eelnõu. Leiti, et see näitab ühiskonna suhtumist antud teemasse. Kuna täiendav tulumaksuvabastus lastelt aitab peresid, kus on tulusid ning ei ole kasulik neile, kes nii palju tulusid ei saa, et soodustust rakendada, siis tõdeti, et sotsiaalset eesmärki sellise muudatusega ei täideta.

Esitatud seaduseelnõu eesmärgiks oli lastega perede toetamine. Antud muudatuse poolt argumendiks oli see, et eelnõu mõjuks on maksukoormuse langus ning pikemas perspektiivis sündivuse kasv.

Väidetavalt arutati riigieelarve strateegia koostamisel samuti elanikkonna vähenemise probleemi üle. Toodi välja tõsiasi, et töötavate inimeste ja nende ülalpidamisel olevate kodanike suhe halveneb, elanikkond vananeb, kuid järelkasv on väike.

Riigikogu Isamaaliidu fraktsiooni väitel soodustuse rakendamine iga peres oleva lapse kohta näitaks riigis võrdset suhtumist ja tähtsustaks pere iga last. Eelnõu eesmärk oli sätestada lastega peredele maksusoodustus, milline laieneks alates 2007. aastast ka üht last kasvatavatele peredele.

Vabariigi Valitsus eelnõud ei toetanud ja üheks põhjuseks mitte toetada oli see, et eelnõu ei vasta Vabariigi Valitsuse poolt soovitud ideaalse pere mudelile. Vabariigi Valitsuse väitel on Eesti rahvastiku negatiivset loomulikku iivet ja rahvaarvu kiiret kahanemist arvestades oluline vähemalt kahelapselise perekonna taaskinnistumine soovitud peremudelina. Riigipoolne tulumaksusoodustus vähemalt kahelapselistele peredele aitab kujundada riigi poolt soositud ja rahvastiku taseme saavutamiseks hädavajalikku ideaalseks peetavat peremudelit - kaks töötavat vanemat ja vähemalt kaks last.

Riigikogu Reformierakonna fraktsiooni esindaja arvates riigi kohustused suurenevad, kui laps sünnib ja raha mõjutab sündimust siiski nendes peredes, kus raha napib. Taas kord oli vastuväiteks see, et eelnõu aitab selliseid peresid üsna vähe või üldse mitte. „Iga järjekordne maksuvaba miinimum, mida kehtestatakse, suurendab nõutava tulu suurust, et soodustust kätte saada”⁴. Seega leiti, et tegelikkuses sellise soodustuse kehtestamine sündimuse kasvu ei suurenda ning eelnõuga ettenähtud abi kõige suuremate abivajajateni ei jõua.

Opositsiooni väitel mõjub 80%-le peredest alates teisest lapsest maksuvaba tulu rakendamine maksuvaba miinimumi ulatuses väga tõhusalt. Alates esimesest lapsest oleks see mõju kaheldav ja sellise muudatuse rakendamise kulud riigieelarvele oleksid raskesti talutavad, kuna summa oleks ligikaudu üle miljardi. See oli ka põhjenduseks, miks ei olnud võimalik seda eelnõud realiseerida.

⁴ Tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (623 SE) esimene lugemine
http://web.riigikogu.ee/ems/stenograms/2005/06/t05061418-13.html#P406_73752 05.01.2008

Kolmanda seaduseelnõu esitas 19.05.2005 Riigikogu Eestimaa Rahvaliidu, Riigikogu Eesti Reformierakonna ja Riigikogu Eesti Keskerakonna fraktsioon. Sellega nähti ette, et paragrahvi 23¹ pealkiri ning lõiked 1 ja 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt: täiendav maksuvaba tulu kahe ja enama lapse korral.

Riigikogu poolt esitatud seaduseelnõu lugemiste stenogrammidest võis välja lugeda, et antud eelnõu puhul oli tegemist koalitsioonileppe olulisema lubaduse täitmisega – viia ellu maksureform, mis oleks peredele kasulik.

Eelnõus esitatud põhimõtte kohaselt saab täiendavat maksuvaba tulu rakendada summas, mille võrra lapse maksustatav tulu oli väiksem maksuvabast tulust.

Leiti, et eelnõu vähendaks kahe ja enama lapsega perede tulumaksukoormust umbes 360 miljoni krooni võrra, jättes igale neist kätte 460 krooni kuus, milline oli poolteist korda suurem kehtivast lapse kuutoetuse summast ehk 5 520 krooni aastas. Väideti, et Eestis on peresid, kus on vähemalt kaks last ehk n-ö teine laps Sotsiaalministeeriumi terminoloogia järgi, 81 000. Rahandusministeeriumi prognoosi kohaselt on neid peresid 65 000 ehk 80% teistest lastest. Sellest tulenevalt tekkis eelnõu menetlemise käigus küsimus, kas antud abinõu on ikka otstarbekas. Leiti, et ükski meede üksikult võttes ei lahenda kõiki probleeme, kuna perede toetamine nõuab kompleksabinõusid. Seega on kasutusel peretoetused, mille maht oli väidetavalt 1,7 miljardit krooni, ja lisaks veel vanemahüvitis. Erinevate erakondade väitel oli ühe lapsega peresid Eestis umbes 195 000 ning nende puhul tulumaksuvabastust maksuvaba tulu ulatuses rakendades oleks soodustuse hind rohkem kui miljard krooni aastas, mis ei olnud toonasele riigile jõukohane. Arvati, et sellise riigipoolse soodustusega tekib peredele juurde turvalisust ja see on märkimisväärseks sammuks põlvkondi siduvate riiklike toetusmeetmete kehtestamisel.

Väidetavalt oli koalitsioonipartnerite ühine õilis eesmärk tekitada antud eelnõuga kodanikes tahe teha rohkem ja paremini tööd, et saada kõrgemat töötasu ning seeläbi suurendada oma sissetulekuid.

Eelnõu lugemise käigus esitati huvitavaid mõtteid: näiteks arvati, et laste toetamine maksuvaba tulu kaudu on väga efektiivne ja mõistlik meede. See olevat ka seni väikese palgaga tööd tegevatele peredele lisastiimul, sest sellest vähesest, mis teenitakse, jääb

märksa rohkem kätte. Leiti, et lisaks eeltoodule on see ka parim viis tulumaksu diferentseerimiseks. Mida rohkem lapsi, seda väiksem oleks tulumaksu reaalmäär. Väideti, et paljudel juhtudel oleks peredel või väga suurel osal peredest võimalik selle kaudu tulumaksust üldse vabaneda.

Erakonnad olid seadnud eesmärgiks vähendada tööjõu maksukoormust põhjendusega, et inimestele jääks rohkem raha kätte. Maksumaksjail peaks olema võimalus otsustada, kuidas oma raha kasutada ja riik ei tohiks võtta seda neilt kehtestatud kõrgete maksudena ära.

Riigikogu Rahvaliidu fraktsiooni esindaja arvamuse kohaselt aitab see eelnõu perede olukorda väga olulisel määral parandada, kuna täiendava tulumaksuvabastuse rakendumine alates pere teisest lapsest jääks peredele kätte 360 miljonit kr, ca 5 200 kr aastas, kuna prognoositi, et 2006. aastal on kahe ja enamalapselisi peresid umbes veerand miljonit.

Antud eelnõu poolt hääletas 55 riigikogu liiget ja vastu 11, seaduseelnõu võeti vastu.

Seekord võeti vastu kolmas 19.05.2005 esitatud eelnõu, mille algatajateks olid Riigikogu Eesti Keskerakonna fraktsioon, Riigikogu Eesti Reformierakonna fraktsioon ja Riigikogu Eesti Rahvaliidu fraktsioon. Eelnõu jõustus seadusena 01.01.2006. aastal, sätestades täiendava maksuvaba tulu kehtestamist alates pere teisest lapsest. Eelnimetatud tulumaksuseaduse muudatus kehtis aastani 2008. Sarnaselt eelnevalt kehtinud maksuvabastusega saab ka antud maksuvabastust kasutada deklareeritavale aastale järgneval aastal tuludeklaratsiooni esitamisega.

Lõputöö autor leidis stenogramme analüüsides, et nendele seaduseelnõudele, mis vastu võeti, vastuargumente ei esitatud. Nimetatud olid põhjused, miks peaks eelnõu vastu võtma ja milleks on see kasulik.

1.3. Täiendav maksuvaba tulu lapse ülalpidamise korral

12.01.2006 algatas Isamaaliidu fraktsioon järjekordse eelnõu, mille eesmärgiks oli paragrahv 23¹ pealkirja ja lõike 1 muudatus, mis sõnastati järgmiselt: Täiendav maksuvaba tulu lapse ülalpidamise korral.

Riigikogu Isamaaliidu fraktsiooni üheks peamiseks eesmärgiks oli lastega perede toetamine. Leides, et selline tulumaksuseaduse muudatus - maksuvaba tulu võimaldamine kõigile lastega peredele, oleks loogiliseks järjeks senistele eelnõudele. Ka selle eelnõu puhul toodi põhjenduseks, et seaduse muudatus mõjuks maksukoormuse langusele ning pikemas perspektiivis ka sündivuse kasvule, mis oli tingitud lasterikaste perede abistamisest.

Põhjuseks, miks eelnõu esitati, oli see, et tuleks parandada Eesti demograafilist olukorda ning suurendada perede järelekasvu, et täita eesmärk ja tõsta Eesti Vabariigis iive positiivseks. Eelnõu esitaja väidete kohaselt oli Eestis tegemist negatiivse iibega. Suremus ületas sündimust rohkem kui 3 000 inimese võrra, mis tähendas, et loomuliku iibe tagajärjel eestlaste rahvaarv vähenes kiiresti. Antud olukorrast lähtuvalt tõdeti, et peagi ei jätkuks enam erinevates valdkondades töökäsi, seda nii erasektori kui ka riigisektori seisukohalt. Rõhutati, et tegemist oli väga olulise ja tõsise küsimusega, kuna järelekasvust sõltub eesti rahva edasine areng ja elu. Samas sooviti esitatud ettepanekuga anda mõista, et kõiki lapsi tuleb kohelda teistega võrdselt, st tähtsustada nii pere esimest, teist kui ka kolmandat last.

Eelnõu menetlustes tõdeti, et laste ülalpidamiseks ja koolitamiseks on vaja raha. Sellest tulenevalt tuli perekondade rahamuresid leevendada niipalju kui võimalik. Leiti, et probleemid ei tekkinud mitte sellest, et sissetulekud olid väikesed, vaid ka sellest, et väljaminekud olid suured. Arvati, et kõigepealt oleks vaja luua elementaarsed elamistingimused, kuna noor pere oli muutunud laenude ja panga ohvriks. Võetud laenusid makstakse tagasi oma pere juurdekasvu arvelt. „Need soodustused, mis teevad odavamaks esimese lapse muretsemise ja ülalpidamise, toetavad seda, et peresse tuleks teine ja kolmas laps, on omavahel seotud”⁵.

⁵ Tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (810 SE) esimene lugemine
http://web.riigikogu.ee/ems/stenograms/2006/03/t06031408-04.html#P227_39669 05.01.2008

Põhjuseks, miks Vabariigi Valitsus andis eitava seisukoha ega toetanud nimetatud eelnõu, oli see, et seadusemuudatus, vanemale täiendava maksuvaba tulu kehtestamine iga lapse kohta alates esimesest lapsest, nõuaks märkimisväärset suurusel lisavahendeid, mistõttu ei ole võimalik sellist täiendavat tulumaksuvabastust kehtestada.

Tõdeti, et antud eelnõu ei garanteeri soodustust veel kõigile lastega peredele, sest kõik vanemad ei tööta. Kuid see oli samm soovitud suunas, nii arvati, et ei ole vale tegu, kehtestada täiendav soodustus. Toetusest, mis lastega peredele antakse, läheb 20% peredele, kes oma sissetulekute tõttu seda toetust isegi ei märka, umbes 40% läheb nendele, kellel seda vaja ei ole, kuna pere tuleb oma sissetulekute juures iseseisvalt toime. Sellest lähtuvalt läheks umbes 600 miljonit krooni peredele, kes ei vaja toetust. Tõdeti, et seda 600 miljonit oleks hea kasutada nende perede jaoks, keda oleks väga vaja toetada. Kõneleja väitis, et „kui räägitakse õiglusest, õigluse võidust ja laste toetamisest, siis tuleks teha seda ikka täielikult, mitte ainult ühest väikesest aspektikesest, ja püüda raha kasutada nii efektiivselt kui vähegi võimalik. See raha, mis läheb lastega peredele, läheb sihtotstarbeliselt ja on vajalik enamikule, kellele see kätte jääb⁶”.

28.05.2007 esitas Vabariigi Valitsus eelnõu täiendava maksuvaba tulu rakendamiseks lapse ülalpidamise korral, mille korral lapse üks residendist vanem, eestkostja või muu last ülalpidav isik perekonnaseaduse tähenduses, kes peab üleval alaealist last, võib maksustamisperioodi tulust maha arvata täiendava maksuvaba tulu iga kuni 17 aasta vanuse lapse kohta.

Tulumaksuseaduse muutmise oli eesmärgiks seatud 2007. aasta 5. aprillil ametisse asunud Vabariigi Valitsuse koosseisu tegevuse aluseks olevas Reformierakonna, Isamaa ja Res Publica Liidu ning Sotsiaaldemokraatliku Erakonna valitsusliidu programmis aastateks 2007-2011.

Antud tulumaksuvabastuse kehtestamisega oli samuti tegemist koalitsioonileppe punkti täitmisega, mis seab lõputöö autori arvates kahtluse alla eelnõu menetlemise käigus esitatud poolt argumentide tõekspidavuse.

⁶ Tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (810 SE) esimene lugemine
http://web.riigikogu.ee/ems/stenograms/2006/03/t06031408-04.html#P227_39669 05.01.2008

Eelnõud peeti oluliseks seetõttu, et ta taastab õigluse, maksustades lastega perekondi pereliikme kohta samal viisil nagu lasteta perekondi. Kõneleja väitis, et antud juhul võib öelda, et mingil määral oli tegemist lastetusmaksu kehtestamisega. Teiseks väideti, et tegemist oli olulise kergendusega lastega perede olukorrale. Kolmandaks põhjenduseks toodi välja, et antud eelnõu ei toetaks mitte ainult laste sünnitamist, vaid ka nende kasvatamist täisealiseks saamiseni. Neljanda, kõige olulisema poolt argumendina esitati see, et täiendava tulumaksuvabastuse kehtestamisega lastelt, toetatakse peresid, kes hoiavad kokku ning teevad tööd oma lastele parema tuleviku tagamiseks. Kuna sooviti, et Eestis oleksid tugevad pered, et nendes tugevates peredes oleks palju lapsi, olles tagatiseks, et meie riik ja rahvas püsiks ning oleksid tugevad ka tulevikus.

Vastuväited antud eelnõu puhul olid need, et „esimese lapse pealt tulumaksusoodustus on sotsiaalsetest meetmetest, mis on suunatud perele, üks kallimaid ja samas kõige vähem otsest tulemust andev pere efektiivsuse kasvu näol. Seda võrreldes näiteks toetustega. On tehtud uuringuid ja need on näidanud, et sotsiaalsetest meetmetest tõenäoliselt see üks paremaid ei ole”⁷.

Kõneleja väitis, et Sotsiaalministeerium koos Tartu Ülikooliga koostasid analüüsi erinevatest perepoliitilistest meetmetest, mis mõjuvad nii vaesuse leevendamisele kui ka lastega perede elatustaseme paranemisele. Selgelt kõige ebaefektiivsem oli esimese lapse tulumaksust vabastamine.

Rahandusministri sõnul on situatsioone, kus see perepoliitikale kaasa aitab ja kus ei pruugi kaasa aidata. Teatavasti oli tegemist ühe koalitsioonipartneri, Isamaa ja Res Publica Liidu väga olulise valimislubadusega. Aruteludes selgus, et nende meetmete efektiivsuse kaalumisel tuleks teha märksa tõhusamat ja analüüsivamat tööd. Sellest maksuandusest võidab eelkõige lihtne Eesti pere. Leiti, et kui vaadata nelja aasta perspektiivis, kui palju maksumaksja saab rohkem tulu, siis oli see tulu kogu paketi vältel 5,5 miljardi krooni. Väideti, et maksuvaba miinimumi tõstmisel on omakorda suurem sotsiaalne efekt ehk otsesem mõju väikesepalgalistele. Arvestades seda, et tulumaksuvaba miinimum oli kiiresti tõusnud ja seotud iga lapsega, siis mõju väikeste sissetulekutega peredele muutuks

⁷ tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (63 SE) teine lugemine
<http://www.riigikogu.ee/?op=steno&stcommand=stenogramm&day=06&date=1181732700> 05.01.2008

mõnevõrra nõrgemaks. Paljudes piirkondades ei ole inimestel nii suuri tulusid, et tulumaksu maksta.

Tõdeti ka seda, et riigikogu oli kehtestanud maksusoodustused, kuid paljudel sellest kasu ei olnud, st jagati kohati virtuaalset soodustust, mida kõige vaesemad kätte ei saanud. Väidetavalt muutub tulumaksuseadus tolerantsemaks nii lastele, vanematele, vanavanematele kui majandusele.

Taaskord võeti vastu 28.05.2007 Vabariigi Valitsuse esitatud eelnõu, mis jõustus seadusena 1. jaanuaril käesoleval aastal. Nimetatud seadus näeb ette, et täiendav maksuvaba tulu rakendub alates pere esimesest lapsest. Nagu ka eelnevatel juhtudel, saab nimetatud soodustust kasutada tuludeklaratsiooniga maksustamise perioodile järgneval aastal.

2. SEADUSE MUUDATUSTE MÕJUD

2.1. Täiendava maksuvaba tulu kehtestamise mõju riigieelarvele

Järgnevas töö osas toob autor välja eeldatavad tulumaksu vähemlaekumised riigieelarvesse, millised olid kirja pandud erinevates riigikogu fraktsioonide poolt esitatud seaduseelnõudes, sooviga kehtestada täiendav tulumaksuvabastus seotuna laste arvuga peredes.

Materjalidena on töö autor kasutanud esitatud seaduseelnõude seletuskirju ja riigikogu stenogramme eelnõude lugemiste kohta aastatel 2000, 2005, 2006 ja 2007.

Esimene eelnõu tulumaksuseaduse muutmiseks esitati 22. märtsil 2000 Eesti Keskerakonna fraktsiooni poolt. Eelnõus prognoositi, et maksuvabastuse rakendumine esimesest lapsest vähendaks tulumaksu laekumisi riigieelarvesse ligikaudu 780 miljonit krooni.

Samas toodi välja tõsiasi, et on peresid, kes ühel või teisel põhjusel tulumaksu ei maksa ning uueks prognoositavaks riigieelarve tulude vähenemiseks saadi 300 miljonit. Tegelikud eelarvesse vähemlaekumised alanevad ka seetõttu, et perede sissetulekud suurenevad, vähendades osaliselt väljamakstavaid toimetuleku- ja eluasemetoetusi. Kolmandaks põhjuseks, miks peaks kahju riigieelarvele väiksem olema, oli see, et kõik soodustuse kasutamise õigust omavad maksumaksjad ei tööta.

26.10.2000 Vabariigi Valitsuse poolt esitatud seaduseelnõus, mis nägi ette maksuvaba tulu kehtestamist alates pere kolmandast lapsest, arvestati, et antud soodustus vähendab riigieelarve tulusid ligikaudu 100 miljonit krooni aastas.

Kolmanda eelnõu esitas 20.12.2000 Riigikogu Eesti Keskerakonna fraktsioon, mis oli analoogne nende poolt juba 22.03.2000 esitatud eelnõuga. Tulenevalt sellest oli prognoositud tulude vähenemine riigieelarvesse samas mahus.

19.01.2005 Riigikogu Isamaaliidu fraktsiooni algatatud eelnõu, täiendava maksuvaba tulu võimaldamine iga peres kasvava 17-aastase lapse kohta alates pere teisest lapsest vähendab hinnanguliselt 2006. aastal laekumisi riigieelarvesse ligi 350 miljonit krooni. Leiti, et nimetatud summa ei ole riigieelarvele nii suur puudujääk, kuna seaduseelnõu täitmise eesmärk on tähtsam ja õilsam.

07.04.2005 Riigikogu Isamaaliidu fraktsiooni esitatud eelnõu kohaselt täiendava maksuvaba tulu võimaldamine iga peres kasvava kuni 17-aastase lapse kohta vähendab väidetavalt 2007. aastal laekumisi riigieelarvesse maksimaalselt kuni 900 miljoni krooni ulatuses.

19.05.2005 algatasid uue eelnõu Riigikogu Eestimaa Rahvaliidu, Riigikogu Eesti Reformierakonna ja Riigikogu Eesti Keskerakonna fraktsioon, kus kajastati, et muudatus mõjutab esmakordselt riigi- ja leibkondade eelarveid 2007. aastal. Täiendava maksuvaba tulu rakendamine alates pere teisest lapsest vähendab prognoosi kohaselt laekumisi riigieelarvesse ligikaudu 360 miljonit krooni.

12.01.2006 Riigikogu Isamaaliidu fraktsiooni algatatud eelnõu on analoogne 07.04.2005 esitatud eelnõuga, millega vähendatakse 2007. aastal laekumisi riigieelarvesse maksimaalselt kuni 900 miljoni krooni ulatuses. Eelnõu esitajate väitel ei ole kohane öelda, et 900 miljonit maksutulust jääb lihtsalt saamata, kuna nimetatud summa läheb lastega peredele ning ei saa öelda, et tegemist oleks raisatud või mõttetult kulutatud rahaga.

28.05.2007 Vabariigi Valitsuse esitatud eelnõu tõttu, millega sooviti kehtestada tulumaksuvabastus alates pere esimesest lapsest, prognoositi saamata tulumaksu summa suuruseks ligikaudu miljard krooni.

Täiendava maksuvaba tulu kehtestamisega kolmandast lapsest prognoositi 2004. aastaks vähemlaekumist riigieelarvesse ligikaudu 100 miljonit krooni. Tegelikult rakendati täiendavat maksuvaba tulu lastelt summas 218 907,06 tuhat krooni. Võttes aluseks, et 2004. aastal oli tulumaksumäär 26%, siis tulumaksu summa, mis peredele laste pealt tagastati, oli ainult 56 915,84 tuhat krooni. Viga prognoositava ja tegeliku summa vahel on ligikaudu 43,1%. (Lisas 14) Maksu- ja Tolliameti andmetel laekus 2004. aastal

riigieelarvesse üksikisiku tulumaksu 3 969 956 tuhat krooni, millest täiendav tulumaksuvabastus lastelt moodustas 1,4%.

2005. aastaks, kui kehtis samuti täiendav maksuvabastus kolmandast lapsest, oli eelnõu menetlemisel esitatud prognoos sama- 100 miljonit krooni. 2005. aastal rakendati täiendavat maksuvaba tulu lastelt summas 269 307,31 tuhat krooni. Võttes aluseks, et 2005. aastal oli tulumaksumäär 24%, siis tulumaksu summa, mis peredele laste pealt tagastati, oli ainult 64 633,8 tuhat krooni. Erinevus prognoositava ja tegeliku summa vahel oli 35,4%. (Lisas 14) 2005. aastal laekus Maksu- ja Tolliameti andmetel üksikisiku tulumaksu riigieelarvesse 3 370 883 tuhat krooni, millest täiendav tulumaksuvabastus lastelt oli 1,9%.

Täiendava maksuvaba tulu kehtestamisega teisest lapsest prognoositi 2006. aastaks üksikisiku tulumaksu vähemlaekumist riigieelarvesse ligikaudu 360 miljonit krooni. Tegelikult rakendati täiendavat maksuvaba tulu lastelt summas 1 464 570,9 tuhat krooni. Võttes aluseks, et 2006. aastal oli tulumaksumäär 23%, siis tulumaksu summa, mis peredele laste pealt tagastati, oli ainult 336 851,3 tuhat krooni. Erinevus prognoositava ja tegeliku summa vahel olid ligikaudu 6,4%. (Lisas 14) 2006. aastal laekus Maksu- ja Tolliameti andmetel riigieelarvesse üksikisiku tulumaksu 3845 390 tuhat krooni, millest täiendav tulumaksuvabastus lastelt moodustas 8,7%.

Tuginedes eeltoodule võib öelda, et tegelik olukord erines üsna palju prognoositavatest tulude vähemlaekumistest 43,1%-6,4% ning seadusega laste pealt kehtinud täiendavalt maksuvabalt tulult arvestatud üksikisiku tulumaks moodustas suhteliselt väikse osa 1,4%-8,7% kogu laekunud üksikisiku tulumaksust.

2.2. Seaduse muudatuste rakendumise mõju maksumaksjale

Eelnõude menetlemistel väideti, et esitatud eelnõud on head ja vajalikud ning annavad olulise panuse lastega perede eelarve suurendamisse. Lõputöö autor annabki antud peatükis ülevaate sellest, millised olid reaalsed tulemused ja kui palju kasu tegelikult maksumaksjad said neile suunatud täiendavast tulumaksuvabastusest.

Töö autoripoolne analüüs on koostatud Maksu- ja Tolliametile esitatud füüsiliste isikute tuludeklaratsioonide koondandmetest. Tabelid eelnimetatud andmete kohta on esitatud lõputöö lisades.

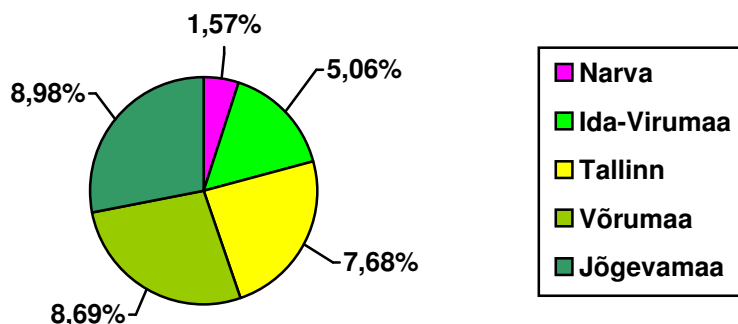
2004. aasta kohta esitati kokku 469 718 tuludeklaratsiooni kokku summas 39 875 709,3 krooni (Lisas 1). 2004. aasta kohta kui täiendav maksuvaba tulu oli 16 800 kr aastas, siis esitati kõige enam tuludeklaratsioone, milles deklareeritud tulud jäid vahemikku 50 001–100 000 krooni ning keskmine tulu esitatud deklaratsiooni kohta oli 73 000 krooni. Antud tuluvahemikus esitatud tuludeklaratsioonid moodustasid 30,5% esitatud deklaratsioonide üldarvust. Teiseks enamlevinud tuluvahemikuks, kus esitati enam tuludeklaratsioone, oli 16 801-50 000 krooni. Siin esitatud deklaratsioonid moodustasid 27,5% nende üldarvust ja keskmine tulu esitatud deklaratsiooni kohta oli 33 400 krooni. (Lisas 8)

Lisaks eeltoodule võib sama tendentsi täheldada ka kolmanda või enama lapse korral täiendava maksuvaba tulu kasutamata jäänud summades. Nt 2004. aasta kohta deklareeriti maksuvaba tulu kolmanda ja enama lapse korral juhtusid 12 658 summas 271 488 krooni, kuid sellest jäi kasutamata 3 083 juhul summas 52 581 krooni. Kõige suurem kasutamata juhtude arv oli Pärnumaal 273 juhtu summas 4 529,6 krooni. (Lisas 11)

2004. aasta kohta, mil rakendus täiendav tulumaksuvabastus pere kolmandast lapsest, deklareeriti maksuvaba juhtusid kokku 12 658 tk (Lisas 4) ning deklaratsioonidega taotleti täiendavat tulumaksuvabastust alates kolmandast lapsest summas 271 488 tuhat krooni (Lisas 5).

Arvestades seda, et 2004. aastal, kui tulumaksu määr oli 26%, sai resident ühe juhu kohta tagasi keskmiselt 5 576 krooni ja inflatsioon aastas oli 4,1%, siis aasta möödumisel oli selle summa väärtus ca 5 348 krooni (Lisas 6).

2005. aasta kohta esitati 502 175 tuludeklaratsiooni kokku summas 50 267 609,8 krooni, mis on 6,9% rohkem kui 2004. aasta kohta. Seejuures jäi deklaratsioonide arvu kasv alla vabariigi keskmise (6,9%) Narvas ja Ida-Virumaal. Kõige suurem deklaratsioonide arvu kasv 2005. aastal oli Tallinnas, Võrumaal ja Jõgevamaal (Joonis 1). (Lisas 1)

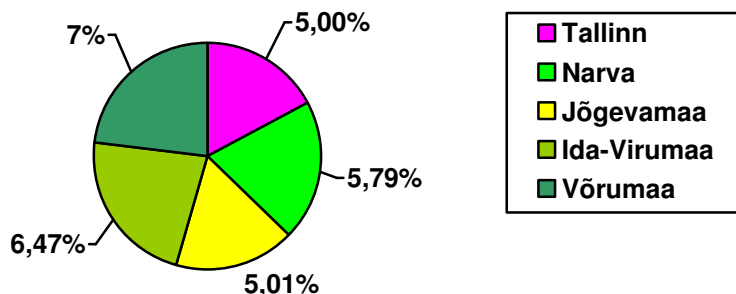
Joonis 1. Tuludeklaratsioonide arvu kasv 2005. aastal.

2005. aasta kohta esitati kõige enam tuludeklaratsioone tuluvahemikus 100 001–500 000 krooni, kus keskmine tulu deklaratsiooni kohta oli 173 000 krooni, moodustades esitatud deklaratsioonide üldarvust 32,3%. Teise tuluvahemikku summades 50 001–100 000 krooni jäi 149 477 deklaratsiooni, keskmise tuluga deklaratsiooni kohta 73 400 krooni, mis moodustas 29,8% esitatud deklaratsioonide üldarvust. Sarnaselt 2004. aastaga (58%) moodustavad nendes kahes tuluvahemikus esitatud deklaratsioonid kokku (62,1%) üle poole esitatud deklaratsioonide üldarvust. (Lisas 9)

Võrreldes 2004. aastaga jäi 2005. aasta kohta täiendavat maksuvaba tulu kasutama 3 485 juhul ja summas 72 133,9 tuhat krooni, mis on rohkem kui eelneval aastal. Deklareeriti täiendavat maksuvaba tulu aga 13 164 juhul summas 341 441,2 tuhat krooni. Kõige rohkem kasutamata juhtusid oli Pärnumaal, Tallinnas ja Harjumaal. (Lisas 12)

2005. aasta kohta suurenes tulumaksuvabastuse taotlejate arv ligikaudu 506 juhu võrra (Lisas 4). 2005. aastal, kui täiendav tulumaksuvabastus kehtis samuti kolmandast lapsest, kasvas taotletav täiendav tulumaksuvabastuse summa 69 953 tuhande krooni võrra (Lisas 5). Eelnimetatud aastal, kui tulumaksu määr oli 24%, sai resident ühe juhu kohta tagasi keskmiselt 6 225 krooni. Et inflatsioon oli 4,4%, kujunes järgmisel aastal antud summa väärtuseks ca 5 954 krooni (Lisas 6).

2006. aasta kohta esitati tuludeklaratsioone 5,96% rohkem kui 2005. aastal ja 13,28% rohkem kui 2004. aastal. Suurem deklaratsioonide arvu kasv oli 2006. aastal Ida-Virumaal ja Võrumaal ning väiksem kasv, alla vabariigi keskmise (5,96%), oli Tallinnas, Narvas ja Jõgevamaal (Joonis 2). (Lisas 1)

Joonis 2. Tuludeklaratsioonide arvu kasv 2006. aastal

Aastast 2006 jäid esitatud tuludeklaratsioonid samuti kõige enam tuluvahemikku 100 001–500000 krooni. Esitatud deklaratsioone oli kokku 212850, moodustades üldarvust 40% ning keskmine tulu deklaratsiooni kohta oli 178 700 krooni. Sarnaselt 2005. aastaga oli teiseks tuluvahemikuks samuti 50 001–100 000 krooni. Antud vahemikus esitati 14 285 deklaratsiooni, kus keskmine tulu deklaratsiooni kohta oli 74 100 krooni. Antud deklaratsioonid moodustasid 28,1% esitatud deklaratsioonide üldarvust. Eeltoodud kahes tuluvahemikus esitatud tuludeklaratsioonid moodustasid kokku ligikaudu 68,1% esitatud deklaratsioonide üldarvust. (Lisas 10)

2006. aasta kohta deklareeriti täiendavat maksuvaba tulu lastelt 58 173 juhul summas 1 790 790,7 tuhat krooni, kuid kasutamata jäi 13 878 juhul summas 326 219,8 tuhat krooni. Antud aastal jäi kõige enam kasutamata juhtusid Tallinnas 2 183 summas 45 572,8 tuhat krooni. Võrreldes 2005. aastaga on 2006. aastal jäänud kasutamata maksuvaba tulu alates teisest lapsest 10 393 juhu võrra rohkem. (Lisas 13)

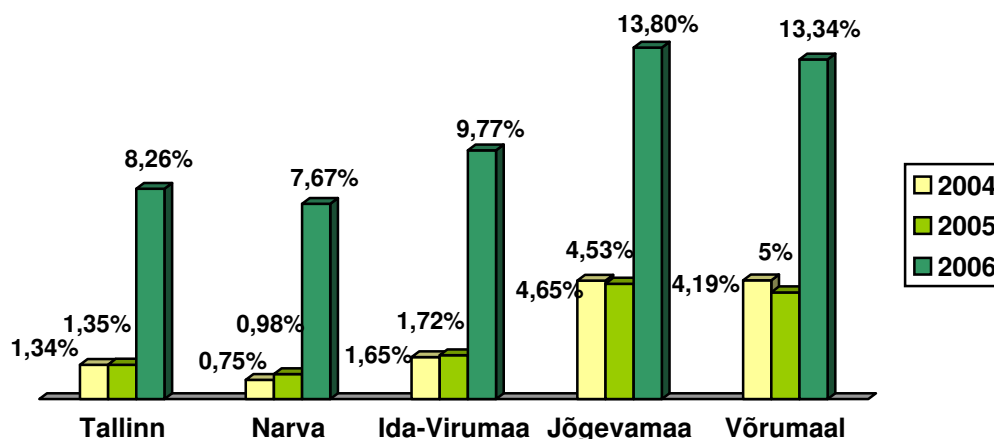
2006. aastaga, mil täiendav maksuvabastus oli kehtestatud pere teisest lapsest, kasvas taotlejate arv võrreldes 2005. aastaga ligikaudu 45 009 juhu võrra. Seega 2005. aastal vastuvõetud seadusemuudatus, siduda maksuvabastus pere teise lapsega, andis ligikaudu 45 000 inimesele võimaluse taotleda täiendavat tulumaksuvabastust.

Rahandusministeeriumi prognoosi kohaselt pidi aga vabastusest kasu saama ligikaudu 65 000 peret. (Lisas 4)

2006. aastal kui kehtis täiendav tulumaksuvabastus alates teisest lapsest, oli maksustatava tulu summa kasv võrreldes 2005. aastaga olnud 1 449 349 tuhat krooni. 2006. aastal võrreldes 2005. aastaga oli täiendava tulumaksu vabastuse summa kasv olnud 5,24%, siis maksuvaba tulu juhud kogu deklaratsioonide arvust on kasvanud sama perioodi vältel 4,17 korda. (Lisas 5)

2006. aastal, kui tulumaksu määr oli 23%, sai resident ühe juhu kohta tagasi keskmiselt 7 080 krooni, et inflatsiooni määr oli 6,6%, jäi järgmiseks aastaks selle summa väärtuseks ca 6 613 krooni. (Lisas 6)

2004. aastast kuni 2006. aastani on maksuvaba tulu juhtusid kogu deklaratsioonide koguarvust, millised jäävad alla vabariigi keskmise (2,69%; 2,62%; 10,93%), olnud Tallinnas, Narvas ja Ida- Virumaal, eelnimetatud kohtades on ainsana 2005. aasta näitaja võrreldes 2004. aastaga olnud positiivne. Vabariigi keskmistest suuremad näitajad olid Jõgevamaal ja Võrumaal. (Joonis 3) 2006. aasta võrreldes 2005. aastaga on kõige suurem juhtude arvu kasv olnud Valgamaal 9,92%, mis on tunduvalt üle vabariigi keskmise (8,31%) ning väiksem juhtude arvu tõus olnud Narvas 6,69%. 2006. aastal kui rakendati tulumaksuvabastust alates pere teisest lapsest, on deklareeritud täiendava maksuvaba tulu juhtusid kogu deklaratsioonide koguarvust üle 4 korra rohkem (10,93%) kui 2004. (2,69%) ja 2005. aasta (2,62%) kohta. (Lisas 2)

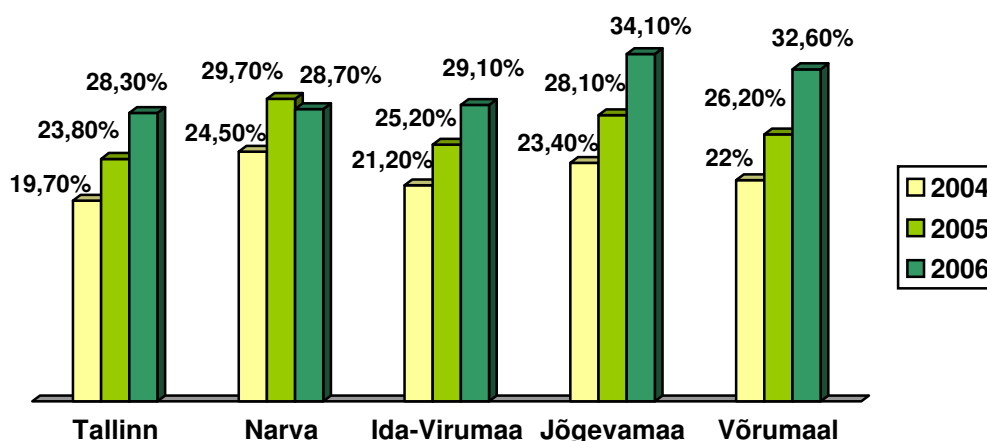
Joonis 3. Täiendava maksuvaba tulu juhud aastal 2004-2006.

Autorile teadaolevalt on Narvas deklareeritud tulude suurus väiksemates kategooriates, mis selgitab olukorda, et maksumaksjatel ei ole võimalik kasutada täiendavat tulumaksu soodustust (Lisas 3).

Ühe juhu keskmine tulude summa on alla arvestusliku vahemiku keskmise, mis tõestab väidet, et madala tulude baasi tõttu ei ole võimalik kasutada täiendavat tulumaksuvabastust sõltuvalt laste arvust peres.

Siit ka üks võimalik põhjendus sellele, et 2004. aastast kuni 2006. aastani on maksuvaba tulu juhtusid kogu deklaratsioonide koguarvust kõige vähem Narvas (Lisas 3).

Võrreldes maksuvaba tulu summa kasvu ühe juhu kohta vabariigi keskmistega aastatel 2004 kuni 2006 (vastavalt 21,4%; 25,9%; 30,8%) on näha, et kõige väiksem kasv oli Tallinnas ja Ida-Virumaal. Kõige suuremad näitajad 2004. ja 2005. aastal olid Narvas ja aastatel 2004–2006 Jõgevamaal ning Võrumaal. (Joonis 4) (Lisas 6)

Joonis 4. Täiendava maksuvaba tulu summa kasv ühe juhu kohta aastatel 2004-2006.

Tuginedes eeltoodule, on näha, et täiendav tulumaksuvabastus laste pealt moodustas kogu lubatavatest mahaarvamistest 2004. ja 2005. aastal ainult 1,9% ning 2006. aastal 7,5%. (Lisas 7).

Üheks põhjenduseks sellisele tendentsile on see, et sissetulekute vähesuse tõttu ei ole kõigil peredel võimalik seadusega antud soodustust kasutada ning enne täiendavat tulumaksuvabastust saab rakendada teisi ettenähtud maksuvabastusi.

Näiteks kahe täiskasvanu ja kolme ning enama lapsega pere kuu sissetulek oli 2004. aastal keskmiselt 2 565,3 krooni, maksuvaba miinimum oli aga 1 400 krooni ja täiendav maksuvabastus kehtis kolmandast lapsest. Antud pere seda soodustust kasutada ei saa, kuna pärast maksuvabamiinimumi rakendamist jääb tuluks 1 166 krooni, millest ei ole võimalik enam täiendavat vabastust maha arvata. Sarnane olukord on ka 2005. aastal ja 2006. aastal. 2006. aastal oli antud pere kuu sissetulek 3 749,2 krooni, maksuvaba miinimum 2 000 krooni ja täiendav maksuvabastus kehtis pere teisest lapsest. Taas kord ei ole võimalik täiendavat maksuvabastust rakendada.⁸

Soodustust saaksid rakendada ainult need pered, kus on kaks täiskasvanut ja vähem kui kolm last ja kehtiks maksuvabastus pere esimesest või teisest lapsest, sest selliste perede sissetulekud on piisavalt suured, et oleks võimalik seda soodustust kasutada.

Võib öelda, et vastuväited seaduseelnõude menetlemisel, et väikese sissetulekutega pered sellistest muudatustes kasu ei saa, leiavad kinnitust. Tegemist on pigem riigi poolt pakutava moraalsete toetusega.

Antud analüüsi tulemused seavad kahtluse alla ka väite, et täiendava tulumaksuvabastuse rakendamine on peredele stiimuliks töötama ja suurendama laste arvu peres.

Kolme eelneva aasta võrdluses võib välja tuua, et kõige enam kasvas esitatud deklaratsioonide arv 2005. aastal. Maksuvaba tulu juhtusid kogu esitatud deklaratsioonide arvust oli kõige rohkem 2006. aastal ning kolm peamist maakonda olid Tartumaa, Harjumaa ja Pärnumaa. Maksuvaba tulu juhtude kas oli taaskord näitaja poolest kõige suurem aastal 2006, kui täiendav maksuvabastus rakendus pere teisest lapsest. Nimetatud aastal moodustasid täiendava maksuvaba tulu juhud 10,9% kogu esitatud deklaratsioonide arvust. Maksuvaba tulu summa kasv oli samuti eelnevalt käsitletud aastate lõikes kõige suurem 2006. aastal ning piirkondades oli sama näitaja suurem Tallinnas, Tartumaal ja Harjumaal. Kasutamata maksuvaba tulu näitaja oli taas kord kõige suurem 2006. aastal seda nii juhtude arvu, kui summade poolest. Võrreldes eelneva kahe aastaga oli kasutamata juhtumeid maksuvabastuse summast antud aastal kõige vähem (18,2%). Nagu ka eelnevate näitajate puhul on ka maksuvaba tulu summa juhu kohta 2006. aastal suurem kui 2004. ja

⁸ Eesti Statistika. 2007. 2007 Eesti statistika aastaraamat. Tallinn: Statistikaamet lk 149

2005. aastal. Keskmise summa 1 juhu kohta oli siis 30,8 tuhat krooni. Tuluvahemikud, milles esitati kõige enam deklaratsioone, on nii 2005. aastal kui 2006. aastal samad, olles 100 001-500 000 krooni.

Tuginedes eeltoodule võib öelda, et täiendava maksuvaba tulu kehtestamisega alates teisest lapsest kasvas maksumaksjate arv, kellel oli õigus antud soodustust kasutada.

3. ANALOOGSE TULUMAKSUVABASTUSE KOHALDAMINE MÕNEDES EUROOPA RIIKIDES

Lisaks Eestis kehtivale täiendavale tulumaksuvabastusele, mis on seotud laste arvuga peres, esitab töö autor võrdluseks samalaadsete soodustuste kehtestamist mõnedes teistes Euroopa riikides.

Austrias on sarnane maksuvabastus kehtestatud kui määramatu sissetuleku maks, kus täiendav maksuvabastus on reguleeritud nii, et vabaabielus või abielus inimestel, kellel on vähemalt üks laps, saavad maksuvabalt deklareerida kuni 6 000 eurot so ligikaudu 93 880 krooni. Lasteta üksikul isikul on võimalus deklareerida maksuvabastust kuni 2 200 eurot ehk ligikaudu 34 423 krooni.⁹

Belgias kehtestatud maksuvabastust nimetatakse maksuvabastus sõltuva ülalpeetava jaoks. Selle kohaselt kehtib prioriteet, et maksuvabastust saab abikaasadest see, kellel on suurem maksustatav tulu. Esimese lapse puhul on maksuvabastuse summa 1 230 eurot ehk 19 245 krooni, teise lapse pealt saab maksuvabastust 1 930 eurot ehk 30 198 krooni, kolmanda lapse puhul saab täiendavat maksuvabastust 3 920 eurot ehk 61 335 krooni ja neljanda ning iga järgmise lapse korral saab täiendavat maksuvabastust 4 370 eurot ehk 68 376 krooni. Näiteks kui peres on kaks last, siis saab täiendavat maksuvabastust 1 230+1 930 kokku 3 160 eurot ehk 21 279 krooni.¹⁰

Lisaks eeltoodud maksuvabastustele on ette nähtud veel täiendav lisamaksuvabastus 460 eurot ehk 7 197 krooni alla 3-aastase lapse korral, kui tema kohta ei ole hoidja, lasteaia või päevahoiu kulusid maha arvatud.¹¹

⁹ Austria - Veranlagte Einkommensteuer 01.01.1989
http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxinv/getcontents.do?mode=normal&kw1=*&kw2=-&kw3=-&coll=VERITY_AT+-+Personal+income+tax+-+Assessed+income05.01.2008

¹⁰ Belgia - Impôts sur le revenu des personnes physiques ou des ménages / Belastingen op het inkomen van natuurlijke personen of huishoudens 01.01.1992
http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxinv/getcontents.do?mode=normal&kw1=checked&kw2=-&kw3=-&coll=VERITY_BE+-+Personal+income+tax 05.01.2008

¹¹ Samas

Eraldi on reguleeritud täiendav tulumaksuvabastus puudega lapse korral, sellisel juhul saab maksuvabastust tema enda taseme järgi, millele liidetakse temast järgmise lapse maksuvaba summa. Puudega last arvestatakse kui kahte last. Näiteks peres on kaks last, kellest teine on puudega, siis täiendav maksuvabastus esimese lapse eest on 1 230 eurot pluss teise lapse eest 1 930 eurot ja lisaks 3 920 eurot, kokku 7 080 eurot ehk 11 0778 krooni. Kui laps maksuperioodi jooksul sureb, siis läheb maksuvabastus arvesse aasta lõpuni.¹²

Hispaanias on kehtestatud maksuvabastus emaduse eest, mis näeb ette, et maksuvabastus kehtib neile naistele, kes töötavad ja elavad koos alla 3-aastase lapsega ning kelle sissetulek on väiksem kui 8 000 eurot ehk 12 5173 krooni. Sama kehtib ka adopteeritud laste osas või kasuperedele kuni kolm aastat hiljem alates adopteerimise registreerimisest. Täiendav maksuvaba summa on 1 200 eurot ehk 18 776 krooni iga alla kolmeaastase lapse kohta.¹³

Leedus on põhimaksuvabastus 320 LTL ehk 1 450 krooni kuus. Täiendav maksuvabastus on individualiseeritud - see tähendab, et eristatakse abielus inimesi üksikvanematest. Õigus taotleda antud maksuvabastust on ainult Leedu residentidel, kes kasvatavad üht kuni kahte alla 18-aastast last. Täiendav maksuvabastus on võrdne 0,1-ga põhivabastusest kuus. Abielupaar ühe lapsega saab täiendavat maksuvabastust 336 LTL ehk 1 523 krooni, abielupaar kahe lapsega saab vabastust 352 LTL ehk 1 595 krooni, abielupaar kolme ja enama lapsega saab täiendavat tulumaksuvabastust 475 LTL ehk 2 153 krooni, kus neljas ja iga järgmine laps annab juurde täiendavat maksuvabastust ainult 50 LTL ehk 227 krooni. Erinevalt abielupaari maksuvabastustest saab üksikvanem ühe lapsega soodustust 370 LTL ehk 1 677 krooni, üksikvanem kahe ja enama alla 18-aastase lapsega saab täiendavat maksuvabastust 60 LTL ehk 272 krooni, alates teisest lapsest ja iga järgneva lapse korral. Lisaks maksuvabastustele kehtib õigus maha arvata laste elukindlustuse ja õpingukulud, mis koos täiendava maksuvabastusega võivad kokku olla ainult kuni 25% tuludest.¹⁴

¹² Belgia - Impôts sur le revenu des personnes physiques ou des ménages / Belastingen op het inkomen van natuurlijke personen of huishoudens 01.01.1992

http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxinv/getcontents.do?mode=normal&kw1=checked&kw2=-&kw3=-&coll=VERITY_BE+-+Personal+income+tax 05.01.2008

¹³ Hispaania - Impuesto sobre la renta de las personas físicas (IRPF) 01.01.2007

http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxinv/getcontents.do?mode=normal&kw1=*&kw2=-&kw3=-&coll=VERITY_ES+-+Personal+income+tax 05.01.2008

¹⁴ Leedu - Gyventojų pajamų mokesčiai 01.01.1991

http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxinv/getcontents.do?mode=normal&kw1=*&kw2=-&kw3=-&coll=VERITY_LT+-+Personal+income+tax 05.01.2008

Saksamaal on kehtestatud maksuvaba lapse kuluraha, mille põhimõte on täiendava maksuvabastuse määraks koolituskulude määr.¹⁵

Suurbritannias on kehtestatud laste maksukrediit, toetamaks lastega peresid madalate sissetulekute korral ning mõnedel juhtudel ka 16- kuni 18-aastaseid lapsi, sõltuvalt sellest, kas soodustuse taotleja käib tööl või mitte.¹⁶

Täiendav tulumaksuvabastuse taotlemise õigus laieneb kõikidele alla 16-aastaste lastega peredele, kelle aastane sissetulek on kuni 58 000 GBP ehk 1 147 733 krooni. Kui peres on alla ühe aasta vanune laps, siis võib pere aastane sissetulek olla kuni 66 000 GBP ehk 1 306 041 krooni. Täiendava maksuvabastuse summa on sõltuv sissetulekust ning koosneb kahest osast: esiteks 545 naela ehk 5 453 krooni suurust maksuvabastust saab iga vähemalt ühe lapsega pere, kui pere aastane sissetulek on alla 58 000 GBP ehk 1 147 733 krooni, teiseks iga teise ja järgneva lapse kohta saab täiendavat maksuvabastust 2 085 naela ehk 41 259 krooni. Näiteks kui peres on kolm last, siis esimese lapse eest saab tulumaksuvabastust 545 naela, pluss teise lapse eest 2085 naela, pluss kolmanda lapse eest 2 085 naela, kokku 4 715 naela ehk 93 303 krooni. Suuremat maksuvabastust võib saada juhul, kui kasvatatakse alla aasta vanust või puudega last.¹⁷

Ungaris kehtib täiendav maksuvähendus last ootavatele naistele ja teistele maksumaksjatele, kellel on õigus saada peretoetust. Maksimaalne igakuine maksuvabastus on 4 000 HUF ehk 239 krooni lapse kohta. Juhul kui selline maksumaksja peab üleval vähemalt kolme inimest (nt abikaasat ja kahte last), siis saab täiendavat maksuvabastust kahe lapse pealt. Täiendava maksuvabastuse summat vähendatakse, kui sissetulek on saavutanud teatud piiri.¹⁸

¹⁵ Saksamaa - [Einkommensteuergesetz \(EStG\)](http://www.buzer.de/gesetz/4499/a62258.htm) 31.12.2007 § 32 Kinder, Freibeträge für Kinder
<http://www.buzer.de/gesetz/4499/a62258.htm> 05.01.2008

¹⁶ Suurbritannia - Personal income tax & Income tax - employment income 01.01.1988
http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxinv/getcontents.do?mode=normal&kw1=checked&kw2=-&kw3=-&coll=VERITY_UK+-+Personal+Income+Tax+-+Employment+Income 05.01.2008

¹⁷ Samas

¹⁸ Ungari - Személyi jövedelemadó 01.01.1988
http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxinv/getcontents.do?mode=normal&kw1=*&kw2=-&kw3=-&coll=VERITY_HU+-+Personal+income+tax 05.01.2008

Belgias on ettenähtud erandjuhud, millal on võimalik rakendada veel täiendavat maksuvabastust, nendeks eranditeks on: puudega laps, keda arvestatakse kui kahte last ja teiseks erandiks on see, kui vanemad ei ole eelnevalt oma tuludest mahaarvanud kulutusi alla 3aastase lapse kohta nt päevahoiu tasusid.

Leedus on täiendava tulumaksuvabastuse rakendamine individualiseeritud, st, et eristatakse abielupaare üksikvanematest. Üksikvanem ühe lapsega saab 154 kr rohkem täiendavat maksuvabastust rakendada, kui ühe lapsega abielupaar. Vastupidiselt teistele riikidele, sealhulgas Eestile, on täiendav maksuvaba tulu neljanda ja iga järgmise lapse kohta väiksem, kui esimese kolme lapse korral. Suurbritannias sõltub täiendav maksuvabastus lastelt kahest asjaolust: esiteks pere sissetulekust ja teiseks laste arvust. Sarnaselt Belgiale kehtib ka Suurbritannias puudega lapse puhul suurem maksuvabastus.

Erinevalt teistest Euroopa riikidest ja Eestist, saavad Ungaris täiendavat tulumaksuvabastust ka last ootavad naised. Peamiseks erinevuseks Euroopa riikides ning Eestis kehtestatud täiendava tulumaksuvabastuse puhul on see, et Eestis kehtiv täiendav maksuvaba summa on kõikide laste kohta sama. Käsitletud Euroopa riikides on maksuvaba summa igalt järgnevalt lapselt suurem (va Leedu).

Sarnaselt Eestiga, kehtib ka eelnevalt käsitletud Euroopa riikides põhimõte, et täiendavat maksuvaba tulu saab rakendada pere esimesest lapsest.

KOKKUVÕTE

Aastatel 2000 kuni 2007 esitati kokku kaheksa seaduseelnõud 1999. aastal vastuvõetud tulumaksuseaduse muutmiseks, mis puudutasid täiendava maksuvaba tulu kehtestamist lastelt. Eelnõude esitajateks olid Vabariigi Valitsus, Eesti Keskerakond, Isamaaliit, Eesti Reformierakond ja Eestimaa Rahvaliid.

Peamise põhjendusena, miks eelnõusid esitati, võib välja tuua selle, et taheti toetada keskklassi haritud inimesi, stimuleerida neid rohkem töötama ja muretsema perele järelkasvu, luues selliselt tugeva ja terve ühiskonna. Väideti, et selline tulumaksuvabastus on maksumaksjatele kasulik.

Läbivaks vastuargumendiks eelnõude menetlemisel oli see, et väikeste sissetulekutega inimestel ei ole sellisest tulumaksuvabastusest kasu, kuna neil ei ole võimalik seda rakendada. Teiseks leiti, et sellised muudatused on kulukad riigieelarvele.

Lõputöö autor analüüsis oma töös riigikogu stenogramme, esitatud eelnõude seletuskirju ja Maksu- ja Tolliametile esitatud füüsiliste isikute tuludeklaratsioonide koondandmeid, tulumaksuseaduse kommenteeritud väljaandeid ja mõnede Euroopa riikide seadusi.

Töö autor leidis, et täiendava tulumaksuvabastuse rakendamisel kehtivad üldised põhimõtted, et täiendava maksuvaba tulu rakendamist saab kasutada ainult esitatud tuludeklaratsiooni alusel, antud mahaarvamist saab teha ainult üks lapsevanematest ning antud maksuvabastust saab kasutada lapse 17-aastaseks saamiseni.

Peamiseks erinevuseks Euroopa riikides ning Eestis kehtestatud täiendava tulumaksuvabastuse puhul on see, et Eestis kehtiv täiendav maksuvaba summa on kõikide laste kohta sama. Käsitatud Euroopa riikides on maksuvaba summa igalt järgnevalt lapselt suurem (va Leedu). Eestis ei ole ette nähtud ka eri regulatsiooni puudega laste puhul täiendava tulumaksuvabastuse rakendamisel, kuigi nii mitmes Euroopa riikides on.

Autori poolt lõputöös koostatud erinevate analüüside tulemusena võib väita, et eelnõude vastuvõtmisel oli tegemist lihtsalt valimislubaduste täitmisega, kuna ei koostatud piisavalt põhjalikke analüüse eelnõu tulemuslikkusest, kasulikkusest ja vajalikkusest. Lisaks sellele olid andmed perede ja laste arvu kohta erakondadel erinevad ja prognoosid tehti umbkaudselt, kuna ei tuginetud konkreetsetele andmetele. Töö autori poolt koostatud analüüs riigieelarve mõjudele näitas, et tegelik tulu, mis jäi riigieelarvesse laekumata, oli tunduvamalt väiksem prognoositust.

Analüüsides vastavaid materjale, leidis autor kinnitust väitele, et väikeste sissetulekutega ja lasterohketele peredele tulumaksuseaduse muudatustega kehtestatud soodustused abiks ei ole. Tulude vähesuse tõttu ei saa pered antud soodustust kasutada, kuna enne täiendava maksuvabastuse rakendamist lastelt, saab tuludest maha arvata maksuvaba tulu, täiendava maksuvaba tulu pensioni korral ja maksuvaba tulu tööõnnetus- või kutsehaigushüvitiste korral.

Vastupidiselt eelnõude vastuvõtmisel põhjendatud väidetele, et soodustus annab olulise osa pere eelarvesse, selgus veel, et täiendav maksuvaba tulu laste pealt moodustab kogu mahaarvamistest suhteliselt väikese osa, analüüsitavaatel aastatel - 2004 kuni 2006 vastavalt 1,9 %, 1,9 % ja 7,5 %.

Lõputöö autori järeldused eeltoodud analüüsi tulemustele on, et täiendav maksuvaba tulu lastelt jäi kasutamata, kuna tulud olid nii 2005. aastal 2006. aastal suhteliselt väikesed 50 001–500 000 krooni aastas ja madala sissetulekutega maksumaksjate osakaal on suur, kuna nende poolt, antud kahel aastal esitatud tuludeklaratsioonid moodustasid vastavalt 62,1% ja 68,1% esitatud deklaratsioonide üldarvust.

Lisaks eelnevale leidis töö autor, et tulumaksu tagastus järgmisel aastal ei õigusta end osaliselt, kuna inflatsioon vähendab järgmisel kalendriaastal kättesaadava raha väärtust.

Lõputöös toodud andmete, selgituste ja analüüside tulemusena võib öelda, et täiendava maksuvaba tulu sidumine laste arvuga peres ei õigusta end ja kasulikkus maksumaksjale sissetulekute suurendamise seisukohalt on väga väike, sest inflatsioon vähendab raha väärtust ja laste kasvatamisel on jooksvad kulutused ühes kuus palju suuremad, kui aasta pärast tagasi saadud summa ühe kuu kohta. Samas ei saa kindel olla, et selline tõsiasi

motiveeriks tänases tarbimisühiskonnas keskkassi inimesi rohkem töötama ja lapsi soetama.

Antud lõputöö täitis oma eesmärgi, kuna püstitatud hüpoteesi, täiendava maksuvaba tulu kehtestamine lastelt on end õigustanud, võib eeltoodule tuginedes majanduslikust aspektist ümber lükata – täiendava maksuvaba tulu kehtestamine lastelt ei õigusta end täielikult, kasulikkus peredele ja iibele on minimaalsed.

Lõputöö autor teeb töö tulemuste põhjal ettepaneku, et täiendavat maksuvaba tulu arvestatakse tulumaksu kinnipidamisel igakuiselt töötaja palgast. See väldiks olukorda, et inflatsioon vähendaks niigi väikese summana saadava raha väärtust. Nii saaks maksumaksja seda raha kohe kasutada, sest kulutused laste kasvatamisel tuleb teha pidevalt – riided, söök, lasteaia kohamaks, õppekulu, huvialaringi tasud jne. Lisaks sellele väheneks koormus riigieelarvele aasta esimeses pooles, mis on tingitud enammakstud tulumaksu tagastamisest residentidele.

Antud soodustuse näol on tegemist üldise ja sümboolse riigipoolse suhtumise väljendamisega perede toetuseks, mis on üheks komponendiks peretoetuste kompleksist. Võttes arvesse, et toetus on juba mõnda aega eksisteerinud, võib residentide puhul eeldada õigustatud ootust soodustuse püsima jäämiseks. Arvestades, et noore alustava pere jaoks on sellise soodustuse mõju pikaajaline – alates pere juurdekasvu otsusest ning soodustuse mõju algusest kui vanemate töökoormuse ja eeldatavasti ka sissetuleku suurenemiseni näiteks pärast vanemahüvitise lõppu ja lastehoiu probleemi lahendamist, kulub mitu aastat ning riigipoolne stabiilne toetute poliitika toetab sellise sihtgrupi turvatunnet tuleviku suhtes soodustades eeldatavasti täiendavate laste soetamist.

Väikese sissetulekutega pered soodustusi kasutada ei saa, vaid juhul kui töökoormus suureneb on võimalik suuremat palka saada ja soodustust kasutada.

Seadusesse võiks lisada täiendava võimaluse - puudega laste topelt soodustus – kui vanemad suudavad sellist last ise kasvatada ja tööl ka käia, siis on see üks lihtsamaid viise neid täiendavalt toetada. Antud lahendus on odavam, kui sotsiaaltoetuses lisameetme tegemine, seda just administreerimiskulude seisukohalt.

SUMMARY

The study has 39 pages excluding appendixes and is written in Estonian.

The subject of the study is implementation of nontax revenue according to the number of children in tax resident's family, its impact to state budget, actual implementation and usefulness to tax residents, the topic of the study is taxation.

The aim of the study is to analyze the actual impact of additional nontax revenue to state budget and its usefulness to tax residents.

Empirical method is used to carry out the analysis in the study.

The result of the study was that predicted underpayments of individual income tax differed 6,4%-43% from actual situation. Income tax calculated from additional nontax revenue made up 1,4%-8,6% from the whole individual tax return to state budget in years analyzed. The additional nontax revenue has no positive impact to the families with low income due other tax exempts used beforehand. The tax exemption from children made up only 1,9%-7,5% from whole exemptions allowed. Most of the individual income tax returns were submitted in lowest tax categories. Within three years analyzed the non used amounts of nontax revenue increased. The implementation of additional nontax revenue according to the number of children is not justified primarily from economic aspect whereas the families with low income are not able to use the exemption and the inflation reduces the value of refunds received next year.

Since the subject has not been analyzed in depth before the results of the study are novel.

VIIDATUD ALLIKAD

1. Austria - Veranlagte Einkommensteuer 01.01.1989
http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxinv/getcontents.do?mode=normal&kw1=*&kw2=-&kw3=-&coll=VERITY_AT+-+Personal+income+tax+-+Assessed+income 05.01.2008
2. Belgia - Impôts sur le revenu des personnes physiques ou des ménages / Belastingen op het inkomen van natuurlijke personen of huishoudens 01.01.1992
http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxinv/getcontents.do?mode=normal&kw1=checked&kw2=-&kw3=-&coll=VERITY_BE+-+Personal+income+tax 05.01.2008
3. Eesti Statistika. 2007. 2007 Eesti statistika aastaraamat. Tallinn: Statistikaamet lk 149, 234
4. Hispaania - Impuesto sobre la renta de las personas físicas (IRPF) 01.01.2007
http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxinv/getcontents.do?mode=normal&kw1=*&kw2=-&kw3=-&coll=VERITY_ES+-+Personal+income+tax 05.01.2008
5. Leedu - Gyventojų pajamų mokestis 01.01.1991
http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxinv/getcontents.do?mode=normal&kw1=*&kw2=-&kw3=-&coll=VERITY_LT+-+Personal+income+tax 05.01.2008
6. Saksamaa - Einkommensteuergesetz (EStG) 31.12.2007 § 32 Kinder, Freibeträge für Kinder <http://www.buzer.de/gesetz/4499/a62258.htm> 05.01.2008
7. Suurbritannia - Personal income tax & Income tax - employment income 01.01.1988
http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxinv/getcontents.do?mode=normal&kw1=checked&kw2=-&kw3=-&coll=VERITY_UK+-+Personal+Income+Tax+-+Employment+Income 05.01.2008
- 8 Tulumaksuseaduse § 23 muutmise seaduse eelnõu (625 SE) esimene lugemine
http://web.riigikogu.ee/ems/stenograms/2001/02/t01021305-07.html#P487_102308 05.01.2008
9. Tulumaksuseaduse § 23 muutmise seaduse eelnõu (625 SE) teine lugemine
http://web.riigikogu.ee/ems/stenograms/2001/03/t01031308-02.html#P111_14881 05.01.2008
10. Tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (561 SE) esimene lugemine
http://web.riigikogu.ee/ems/stenograms/2005/03/t05032209-03.html#P60_8626

11. Tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (810 SE) esimene lugemine
http://web.riigikogu.ee/ems/stenograms/2006/03/t06031408-04.html#P227_39669
05.01.2008

12. Tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (63 SE) teine lugemine
<http://www.riigikogu.ee/?op=steno&stcommand=stenogramm&day=06&date=1181732700>
05.01.2008

13. Ungari - Személyi jövedelemadó 01.01.1988
http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxinv/getcontents.do?mode=normal&kw1=* &kw2=-&kw3=-&coll=VERITY_HU+-+Personal+income+tax 05.01.2008

Tabel 1. Esitatud tuludeklaratsioonide arvu kasv 2004. a kuni 2006. a

Maakond	Tuludekla- ratsioo- nide arv 2004	Tuludekla- ratsioo- nide arv 2005	Tuludekla- ratsioo- nide arv 2006	Deklaratsioonide arvu kasv					
				2005. a. võrreldes 2004 .a.		2006. a. võrreldes 2005 .a.		2006. a. võrreldes 2004. a.	
				tk	%- des	tk	%- des	tk	%- des
Tallinn	142 933	153 904	161 597	10 971	7,68	7 693	5,00	18 664	13,06
Narva	23 928	24 303	25 709	375	1,57	1 406	5,79	1 781	7,44
Harju	45 566	49 849	54 938	4 283	9,40	5 089	10,21	9 372	20,57
Hiiu	4 340	4 491	4 596	151	3,48	105	2,34	256	5,90
Ida-Viru	31 053	32 623	34 734	1 570	5,06	2 111	6,47	3 681	11,85
Jõgeva	11 814	12 875	13 520	1 061	8,98	645	5,01	1 706	14,44
Järva	14 681	15 499	16 148	818	5,57	649	4,19	1 467	9,99
Lääne	10 355	11 085	11 653	730	7,05	568	5,12	1 298	12,54
Lääne-Viru	22 530	23 897	26 056	1 367	6,07	2 159	9,03	3 526	15,65
Põlva	10 226	10 877	11 462	651	6,37	585	5,38	1 236	12,09
Pärnu	32 807	34 945	36 695	2 138	6,52	1 750	5,01	3 888	11,85
Rapla	13 139	13 979	14 853	840	6,39	874	6,25	1 714	13,05
Saare	13 556	14 423	15 279	867	6,40	856	5,93	1 723	12,71
Tartu	51 498	55 200	57 902	3 702	7,19	2 702	4,89	6 404	12,44
Valga	10 369	11 079	11 901	710	6,85	822	7,42	1 532	14,77
Viljandi	19 147	20 347	21 393	1 200	6,27	1 046	5,14	2 246	11,73
Võru	11 776	12 799	13 655	1 023	8,69	856	6,69	1 879	15,96
KOKKU	469 718	502 175	532 091	32 457	6,91	29 916	5,96	62 373	13,28

19

¹⁹ Maksu- ja Tolliametile esitatud füüsiliste isikute tuludeklaratsioonide koondandmed

Tabel 2. Maksuvaba tulu juhtusid kogu deklaratsioonide koguarvust

Maakond	Tulu-dekla-ratsioo-nide arv 2004	Tulu-dekla-ratsioo-nide arv 2005	Tulu-dekla-ratsioo-nide arv 2006	Maksu-vaba tulu 3. või enama lapse kohta	Maksu-vaba tulu 3. või enama lapse kohta	Maksu-vaba tulu 2. või enama lapse kohta	Maksuvaba tulu juhtusid kogu deklaratsioonide koguarvust							
							Deklareeritud			% -des				
							Juhtude arv 2004	Juhtude arv 2005	Juhtude arv 2006	2004	2005	2006	kasv võrrel-des 2005/2004	kasv võrrel-des 2006/2005
Tallinn	142 933	153 904	161 597	1 913	2 082	13 353	1,34	1,35	8,26	0,01	6,91			
Narva	23 928	24 303	25 709	180	238	1 971	0,75	0,98	7,67	0,23	6,69			
Harju	45 566	49 849	54 938	1 476	1 529	7 043	3,24	3,07	12,82	-0,17	9,75			
Hiiu	4 340	4 491	4 596	196	183	588	4,52	4,07	12,79	-0,44	8,72			
Ida-Viru	31 053	32 623	34 734	513	560	3 395	1,65	1,72	9,77	0,06	8,06			
Jõgeva	11 814	12 875	13 520	549	583	1 866	4,65	4,53	13,80	-0,12	9,27			
Järva	14 681	15 499	16 148	556	554	1 907	3,79	3,57	11,81	-0,21	8,24			
Lääne	10 355	11 085	11 653	446	442	1 427	4,31	3,99	12,25	-0,32	8,26			
Lääne-Viru	22 530	23 897	26 056	860	891	3 460	3,82	3,73	13,28	-0,09	9,55			
Põlva	10 226	10 877	11 462	471	488	1 526	4,61	4,49	13,31	-0,12	8,83			
Pärnu	32 807	34 945	36 695	1 032	1 056	4 258	3,15	3,02	11,60	-0,12	8,58			
Rapla	13 139	13 979	14 853	569	581	2 028	4,33	4,16	13,65	-0,17	9,50			
Saare	13 556	14 423	15 279	519	519	1 875	3,83	3,60	12,27	-0,23	8,67			
Tartu	51 498	55 200	57 902	1 584	1 679	7 319	3,08	3,04	12,64	-0,03	9,60			
Valga	10 369	11 079	11 901	474	470	1 685	4,57	4,24	14,16	-0,33	9,92			
Viljandi	19 147	20 347	21 393	771	773	2 650	4,03	3,80	12,39	-0,23	8,59			
Võru	11 776	12 799	13 655	549	536	1 822	4,66	4,19	13,34	-0,47	9,16			
KOKKU	469 718	502 175	532 091	12 658	13 164	58 173	2,69	2,62	10,93	-0,07	8,31			

20

²⁰ Maksu- ja Tolliametile esitatud füüsiliste isikute tuludeklaratsioonide koondandmed

Tabel 2.1 Narvas deklareeritud tulude suurusjärgud

Deklareeritud summa suurus kroonides	Juhtude arv	Deklareeritud summa tuh. kroonides	%-des kogutulust	Deklaratsiooni keskmine summa kroonides
2006 .a.				
0 – 24 000	3 892	48 041,2	2,5	12 343
24 000 – 50 000	6 472	246 320,6	12,6	38 059
50 000 – 100 000	8 761	630 204,4	32,3	71 933
100 000 – 500 000	6 550	992 088,0	50,9	151 464
500 000 – 1 000 000	28	16 943,3	0,9	605 118
1 000 000 – 2 000 000	4	5 408,4	0,3	1 352 100
2 000 000 – 3 000 000	1	2 414,8	0,1	2 414 800
6 000 000 – 10 000 000	1	6 960,9	0,4	6 960 900
KOKKU	25 709		100,0	

21

²¹ Maksu- ja Tolliametile esitatud füüsiliste isikute tuludeklaratsioonide koondandmed

Tabel 3. Maksuvaba tulu juhtude kasv

Maakond	Tulu-dekla-ratsioo-nide arv 2004	Tulu-dekla-ratsioo-nide arv 2005	Tulu-dekla-ratsioo-nide arv 2006	Maksu-vaba tulu 3. või enama lapse kohta	Maksu-vaba tulu 3. või enama lapse kohta	Maksu-vaba tulu 2. või enama lapse kohta	Maksuvaba tulu juhtude kasv	
				Dekla-reeritud 2004	Dekla-reeritud 2005	Dekla-reeritud 2006		
				Juhtude arv	Juhtude arv	Juhtude arv	2005 .a. võrreldes 2004. a.	2006. a. võrreldes 2005. a.
Tallinn	142 933	153 904	161 597	1 913	2 082	13 353	169	11271
Narva	23 928	24 303	25 709	180	238	1 971	58	1733
Harju	45 566	49 849	54 938	1 476	1 529	7 043	53	5514
Hiiu	4 340	4 491	4 596	196	183	588	-13	405
Ida-Viru	31 053	32 623	34 734	513	560	3 395	47	2835
Jõgeva	11 814	12 875	13 520	549	583	1 866	34	1283
Järva	14 681	15 499	16 148	556	554	1 907	-2	1353
Lääne	10 355	11 085	11 653	446	442	1 427	-4	985
Lääne-Viru	22 530	23 897	26 056	860	891	3 460	31	2569
Põlva	10 226	10 877	11 462	471	488	1 526	17	1038
Pärnu	32 807	34 945	36 695	1 032	1 056	4 258	24	3202
Rapla	13 139	13 979	14 853	569	581	2 028	12	1447
Saare	13 556	14 423	15 279	519	519	1 875	0	1356
Tartu	51 498	55 200	57 902	1 584	1 679	7 319	95	5640
Valga	10 369	11 079	11 901	474	470	1 685	-4	1215
Viljandi	19 147	20 347	21 393	771	773	2 650	2	1877
Võru	11 776	12 799	13 655	549	536	1 822	-13	1286
KOKKU	469 718	502 175	532 091	12 658	13 164	58 173	506	45009

22

²² Maksu- ja Tolliametile esitatud füüsiliste isikute tuludeklaratsioonide koondandmed

Tabel 4. Maksuvaba tulu summa kasv

Maakond	Tulu-dekla-ratsioo-nide arv 2004	Tulu-dekla-ratsioo-nide arv 2005	Tulu-dekla-ratsioo-nide arv 2006	Maksu-vaba tulu 3. või enama lapse kohta	Maksu-vaba tulu 3. või enama lapse kohta	Maksuvaba tulu 2. või enama lapse kohta	Maksuvaba tulu summa kasv	
				2004	2005	2006	2004.a. võrreldes 2005.a.	2006.a. võrreldes 2005.a.
				Summa tuh. krooni	Summa tuh. krooni	Summa tuh. krooni		
Tallinn	142 933	153 904	161 597	37 598,4	49 482,9	377 358,7	11 884,5	327 875,8
Narva	23 928	24 303	25 709	4 401,6	7 058,4	56 592,0	2 656,8	49 533,6
Harju	45 566	49 849	54 938	30 912,0	39 581,8	215 689,8	8 669,8	176 108,0
Hiiu	4 340	4 491	4 596	4 200,0	4 590,0	19 184,7	390,0	14 594,7
Ida-Viru	31 053	32 623	34 734	10 869,6	14 116,8	98 912,0	3 247,2	84 795,2
Jõgeva	11 814	12 875	13 520	12 835,2	16 401,6	63 658,7	3 566,4	47 257,1
Järva	14 681	15 499	16 148	11 911,2	14 312,4	62 288,1	2 401,2	47 975,7
Lääne	10 355	11 085	11 653	9 811,2	11 566,4	46 844,8	1 755,2	35 278,4
Lääne-Viru	22 530	23 897	26 056	19 454,4	24 172,7	111 807,2	4 718,3	87 634,5
Põlva	10 226	10 877	11 462	10 147,2	12 729,6	50 448,1	2 582,4	37 718,5
Pärnu	32 807	34 945	36 695	22 310,4	27 678,8	134 102,6	5 368,4	106 423,8
Rapla	13 139	13 979	14 853	11 894,4	14 932,8	65 264,9	3 038,4	50 332,1
Saare	13 556	14 423	15 279	11 138,4	13 381,7	59 035,0	2 243,3	45 653,3
Tartu	51 498	55 200	57 902	33 465,6	42 538,7	225 933,9	9 073,1	183 395,2
Valga	10 369	11 079	11 901	10 886,4	13 493,4	56 110,4	2 607,0	42 617,0
Viljandi	19 147	20 347	21 393	17 740,8	21 358,0	88 139,7	3 617,2	66 781,7
Võru	11 776	12 799	13 655	11 911,2	14 045,2	59 420,2	2 134,0	45 375,0
KOKKU	469 718	502 175	532 091	271 488,0	341 441,2	1 790 790,7	69 953,2	1 449 349,5

23

²³ Maksu- ja Tolliametile esitatud füüsiliste isikute tuludeklaratsioonide koondandmed

Tabel 5. Maksuvaba tulu summa juhu kohta

Maakond	Maksuvaba tulu 3. või enama lapse kohta		Maksuvaba tulu 3. või enama lapse kohta		Maksuvaba tulu 2. või enama lapse kohta		Maksuvaba tulu summa juhu kohta tuhandetes kroonides		
	Deklareeritud 2004		Deklareeritud 2005		Deklareeritud 2006		2004	2005	2006
	Juhtude arv	Summa	Juhtude arv	Summa	Juhtude arv	Summa			
Tallinn	1 913	37 598,4	2 082	49 482,9	13 353	377 358,7	19,7	23,8	28,3
Narva	180	4 401,6	238	7 058,4	1 971	56 592,0	24,5	29,7	28,7
Harju	1 476	30 912,0	1 529	39 581,8	7 043	215 689,8	20,9	25,9	30,6
Hiiu	196	4 200,0	183	4 590,0	588	19 184,7	21,4	25,1	32,6
Ida-Viru	513	10 869,6	560	14 116,8	3 395	98 912,0	21,2	25,2	29,1
Jõgeva	549	12 835,2	583	16 401,6	1 866	63 658,7	23,4	28,1	34,1
Järva	556	11 911,2	554	14 312,4	1 907	62 288,1	21,4	25,8	32,7
Lääne	446	9 811,2	442	11 566,4	1 427	46 844,8	22,0	26,2	32,8
Lääne-Viru	860	19 454,4	891	24 172,7	3 460	111 807,2	22,6	27,1	32,3
Põlva	471	10 147,2	488	12 729,6	1 526	50 448,1	21,5	26,1	33,1
Pärnu	1 032	22 310,4	1 056	27 678,8	4 258	134 102,6	21,6	26,2	31,5
Rapla	569	11 894,4	581	14 932,8	2 028	65 264,9	20,9	25,7	32,2
Saare	519	11 138,4	519	13 381,7	1 875	59 035,0	21,5	25,8	31,5
Tartu	1 584	33 465,6	1 679	42 538,7	7 319	225 933,9	21,1	25,3	30,9
Valga	474	10 886,4	470	13 493,4	1 685	56 110,4	23,0	28,7	33,3
Viljandi	771	17 740,8	773	21 358,0	2 650	88 139,7	23,0	27,6	33,3
Võru	549	11 911,2	536	14 045,2	1 822	59 420,2	21,7	26,2	32,6
KOKKU	12 658	271 488,0	13 164	341 441,2	58 173	1 790 790,7	21,4	25,9	30,8

24

²⁴ Maksu- ja Tolliametile esitatud füüsiliste isikute tuludeklaratsioonide koondandmed

Tabel 6. Täiendava maksuvaba tulu osa mahaarvamistest

	Juhtude arv	Summa tuh. kroonides	%-des juhtudest	%-des summast
Kokku deklareeritud mahaarvamisi 2004 .a.	469 716	14 285 051,8	100,0	100,0
Maksuvaba tulu	469 715	9 184 385,0	100,0	64,3
Täiendav maksuvaba tulu pensioni korral	71 795	1 880 810,5	15,3	13,2
Maksuvaba tulu tööõnnetus- või kutsehaigushüvitiste korral	1 354	13 744,7	0,3	0,1
Maksuvaba tulu 3. või enamalt lapselt (Rida 9.1)	12 658	271 488,0	2,7	1,9
Elatis (Rida 9.2)	3 285	44 841,2	0,7	0,3
Eluasemelaen (Rida 9.3)	62 132	793 221,2	13,2	5,6
Koolituskulud (Rida 9.4)	145 104	861 706,5	30,9	6,0
Õppelaenu intressid (Rida 9.5)	70 534	112 714,6	15,0	0,8
A/ü liikmemaksud (Rida 9.6)	49 326	37 783,0	10,5	0,3
Annetused, kingitused (Rida 9.6)	11 092	28 724,0	2,4	0,2
Pensionikindlustus (Rida 9.7)	60 944	362 043,8	13,0	2,5
Töötuskindlustusmaksed (Rida 9.8)	392 570	315 455,0	83,6	2,2
Kohustusliku kogumispensioni maksed (Rida 9.8)	213 667	378 134,3	45,5	2,6
Kokku deklareeritud mahaarvamisi 2005 .a.	502 175	18 279 860,8	100,0	100,0
Maksuvaba tulu	502 175	11 814 996,6	100,0	64,6
Täiendav maksuvaba tulu pensioni korral	81 128	2 479 626,9	16,2	13,6
Maksuvaba tulu tööõnnetus- või kutsehaigushüvitiste korral	1 307	31 669,7	0,3	0,2
Maksuvaba tulu 3. või enamalt lapselt (Rida 9.1)	13 164	341 441,2	2,6	1,9
Elatis (Rida 9.2)	4 137	58 758,7	0,8	0,3
Eluasemelaen (Rida 9.3)	78 649	909 342,9	15,7	5,0
Koolituskulud (Rida 9.4)	154 275	922 859,6	30,7	5,0
Õppelaenu intressid (Rida 9.5)	73 314	119 703,5	14,6	0,7
A/ü liikmemaksud (Rida 9.6)	48 888	41 776,4	9,7	0,2
Annetused, kingitused (Rida 9.6)	18 700	51 456,1	3,7	0,3
Pensionikindlustus (Rida 9.7)	71 084	616 468,1	14,2	3,4
Töötuskindlustusmaksed (Rida 9.8)	420 819	379 070,1	83,8	2,1
Kohustusliku kogumispensioni maksed (Rida 9.8)	265 635	512 691,1	52,9	2,8
Kokku deklareeritud mahaarvamisi 2006. a.	532091	24031894,0	100,0	100,0
Maksuvaba tulu	532091	14654468,0	100,0	61,0
Täiendav maksuvaba tulu pensioni korral	89280	3191034,8	16,8	13,3
Maksuvaba tulu tööõnnetus- või kutsehaigushüvitiste korral	1298	30903,9	0,2	0,1
Maksuvaba tulu 2. või enamalt lapselt (Rida 9.1)	58173	1790790,7	10,9	7,5
Elatis (Rida 9.2)	4177	66430,7	0,8	0,3
Eluasemelaen (Rida 9.3)	88909	1416668,9	16,7	5,9
Koolituskulud (Rida 9.4)	168415	1040965,9	31,7	4,3
Õppelaenu intressid (Rida 9.5)	76029	124326,1	14,3	0,5
A/ü liikmemaksud (Rida 9.6)	47066	44562,9	8,8	0,2
Annetused, kingitused (Rida 9.6)	22400	65271,9	4,2	0,3
Pensionikindlustus (Rida 9.7)	81819	637758,2	15,4	2,7
Töötuskindlustusmaksed (Rida 9.8)	448636	281564,4	84,3	1,2
Kohustusliku kogumispensioni maksed (Rida 9.8)	308227	687147,6	57,9	2,9

25

²⁵ Maksu- ja Tolliametile esitatud füüsiliste isikute tuludeklaratsioonide koondandmed

Tabel 7. Tuluvahemikud 2004. aastal

Tulud	Esitatud tuludekla- ratsioo- nide arv tk.	% deklara- tsioonide üldarvust	Deklareeritud aastatulu tuh.kr.	% kogutulust	Keskmine tulu dekla- ratsiooni kohta tuh. krooni
0 kuni 16 800	67 670	14,4	493 389,5	1,2	7,3
16 801 kuni 50 000	129 207	27,5	4 319 363,5	10,8	33,4
50 001 kuni 100 000	143 092	30,5	10 442 748,8	26,2	73,0
100 001 kuni 500 000	126 152	26,9	21 433 728,6	53,8	169,9
500 001 kuni 1 000 000	2 918	0,6	1 900 329,8	4,8	651,2
1 000 001 kuni 2 000 000	491	0,1	655 323,1	1,7	1334,7
2 000 001 kuni 3 000 000	101	0,0	242 386,9	0,6	2399,9
3 000 001 kuni 4 000 000	38	0,0	127 747,8	0,3	3361,8
4 000 001 kuni 5 000 000	22	0,0	98 242,7	0,2	4465,6
5 000 001 kuni 6 000 000	18	0,0	96 423,7	0,2	5356,9
üle 6 miljoni	9	0,0	66 025,1	0,2	7336,1
KOKKU	469 718	100,0	39 875 709,3	100,0	84,9

Tabel 8. Tuluvahemikud 2005. aastal

Tulud	Esitatud tuludekla- ratsioo- nide arv tk.	% deklara- tsioonide üldarvust	Deklareeritud aastatulu tuh.kr.	% kogutulust	Keskmine tulu dekla- ratsiooni kohta tuh. krooni
0 kuni 20 400	75 005	14,9	686 235,7	1,4	9,1
20 401 kuni 50 000	109 681	21,9	3 892 319,6	7,7	35,5
50 001 kuni 100 000	149 477	29,8	10 971 466,1	21,8	73,4
100 001 kuni 500 000	162 257	32,3	28 070 087,7	55,8	173,0
500 001 kuni 1 000 000	4 374	0,9	2 865 055,1	5,7	655,0
1 000 001 kuni 2 000 000	942	0,2	1 272 218,6	2,5	1350,6
2 000 001 kuni 3 000 000	178	0,0	428 994,5	0,9	2410,1
3 000 001 kuni 4 000 000	88	0,0	303 923,3	0,6	3453,7
4 000 001 kuni 5 000 000	54	0,0	236 824,7	0,5	4385,6
5 000 001 kuni 6 000 000	27	0,0	149 529,2	0,3	5538,1
6 000 001 kuni 10 000 000	57	0,0	407 611,1	0,8	7151,1
10 000 001 kuni 50 000 000	31	0,0	544 003,8	1,1	17548,5
50 000 001 kuni 100 000 000	2	0,0	137 610,9	0,3	68805,4
üle 100 miljoni	2	0,0	301 729,3	0,6	150864,7
KOKKU	502 175	100,0	50 267 609,8	100,0	100,1

Tabel 9. Tuluvahemikud 2006. aastal

Tulud	Esitatud tuludekla- ratsioonide arv tk.	% deklara- tsioonide üldarvust	Deklareeritud aastatulu tuh.kr.	% kogu- tulust	Keskmine tulu dekla- ratsiooni kohta tuh. krooni
0 kuni 24 000	74 284	14,0	822 021,0	1,3	11,1
24 001 kuni 50 000	87 777	16,5	3 294 517,8	5,3	37,5
50 001 kuni 100 000	149 285	28,1	11 058 857,2	18,0	74,1
100 001 kuni 500 000	212 850	40,0	38 046 926,7	61,7	178,7
500 001 kuni 1 000 000	6 150	1,2	4 010 382,2	6,5	652,1
1 000 001 kuni 2 000 000	1 222	0,2	1 626 042,6	2,6	1 330,6
2 000 001 kuni 3 000 000	233	0,0	559 008,0	0,9	2 399,2
3 000 001 kuni 4 000 000	97	0,0	338 418,3	0,6	3 488,8
4 000 001 kuni 5 000 000	56	0,0	251 981,8	0,4	4 499,7
5 000 001 kuni 6 000 000	36	0,0	196 546,8	0,3	5 459,6
6 000 001 kuni 10 000 000	63	0,0	478 778,9	0,8	7 599,7
10 000 001 kuni 50 000 000	36	0,0	613 608,6	1,0	17 044,7
50 000 001 kuni 100 000 000	1	0,0	96 113,1	0,2	96 113,1
üle 100 miljoni	1	0,0	248 596,0	0,4	248 596,0
KOKKU	532 091	100,0	61 641 799,0	100,0	115,8

Tabel 10. Kasutamata maksuvaba tulu 2004. aastal

Maakond	Tuludeklaratsioonide arv 2004	Kokku deklareeritud tulude summa tuh. krooni 2004	Maksuvaba tulu 3. või enama lapse kohta				Kasutamata juhtumeid deklaratsioonide koguarvust %des	Kasutamata juhtumeid deklaratsioonide kogusummast %des	Kasutamata juhtumeid maksuvabastuse juhtumid arvust %des	Kasutamata juhtumeid maksuvabastuse summast %des
			Deklareeritud 2004		Kasutamata 2004					
			Juhtumite arv	Summa	Juhtumite arv	Summa				
Tallinn	142 933	15 140 529,7	1 913	37 598,4	230	3 843,5	0,2	0,03	12,0	10,2
Narva	23 928	1 470 624,5	180	4 401,6	50	1 068,9	0,2	0,07	27,8	24,3
Harju	45 566	4 774 020,8	1 476	30 912,0	269	4 432,0	0,6	0,09	18,2	14,3
Hiiu	4 340	322 613,8	196	4 200,0	49	719,7	1,1	0,22	25,0	17,1
Ida-Viru	31 053	2 023 838,5	513	10 869,6	155	2 447,3	0,5	0,12	30,2	22,5
Jõgeva	11 814	733 554,6	549	12 835,2	190	3 408,4	1,6	0,46	34,6	26,6
Järva	14 681	1 030 411,5	556	11 911,2	142	2 289,4	1,0	0,22	25,5	19,2
Lääne	10 355	761 321,3	446	9 811,2	118	2 040,5	1,1	0,27	26,5	20,8
Lääne-Viru	22 530	1 563 432,1	860	19 454,4	251	4 801,4	1,1	0,31	29,2	24,7
Põlva	10 226	652 732,5	471	10 147,2	141	2 353,3	1,4	0,36	29,9	23,2
Pärnu	32 807	2 391 597,6	1 032	22 310,4	273	4 529,6	0,8	0,19	26,5	20,3
Rapla	13 139	997 084,8	569	11 894,4	140	2 142,8	1,1	0,21	24,6	18,0
Saare	13 556	978 868,5	519	11 138,4	118	1 857,4	0,9	0,19	22,7	16,7
Tartu	51 498	4 303 509,0	1 584	33 465,6	385	6 240,3	0,7	0,15	24,3	18,6
Valga	10 369	653 948,5	474	10 886,4	149	2 559,6	1,4	0,39	31,4	23,5
Viljandi	19 147	1 307 295,5	771	17 740,8	256	4 866,1	1,3	0,37	33,2	27,4
Võru	11 776	770 326,3	549	11 911,2	167	2 980,6	1,4	0,39	30,4	25,0
KOKKU	469 718	39 875 709,3	12 658	271 488,0	3 083	52 580,9	0,7	0,13	24,4	19,4

Tabel 11. Kasutamata maksuvaba tulu 2005. aastal

Maakond	Tuludeklaratsioonide arv 2005	Tuludeklaratsioonide summa 2005	Maksuvaba tulu 3. või enama lapse kohta				Kasutamata juhtumeid deklaratsioonide koguarvust %des	Kasutamata juhtumeid deklaratsioonide kogusummast %des	Kasutamata juhtumeid maksuvabastuse juhtude arvust %des	Kasutamata juhtumeid maksuvabastuse summast %des
			Deklareeritud 2005		Kasutamata 2005					
			Juhtude arv	Summa	Juhtude arv	Summa				
Tallinn	153 904	19 456 237,1	2 082	49 482,9	312	5 847,1	0,2	0,03	15,0	11,8
Narva	24 303	1 620 236,0	238	7 058,4	96	2 705,3	0,4	0,2	40,3	38,3
Harju	49 849	6 332 161,1	1 529	39 581,8	301	6 340,6	0,6	0,1	19,7	16,0
Hiiu	4 491	384 974,2	183	4 590,0	48	1 000,6	1,1	0,3	26,2	21,8
Ida-Viru	32 623	2 416 309,4	560	14 116,8	179	3 629,9	0,5	0,2	32,0	25,7
Jõgeva	12 875	930 773,8	583	16 401,6	216	4 649,7	1,7	0,5	37,0	28,3
Järva	15 499	1 272 922,5	554	14 312,4	154	2 713,5	1,0	0,2	27,8	19,0
Lääne	11 085	978 263,9	442	11 566,4	128	2 334,3	1,2	0,2	29,0	20,2
Lääne-Viru	23 897	1 956 603,8	891	24 172,7	294	6 631,4	1,2	0,3	33,0	27,4
Põlva	10 877	804 031,4	488	12 729,6	143	2 802,9	1,3	0,3	29,3	22,0
Pärnu	34 945	2 922 666,2	1 056	27 678,8	326	6 891,0	0,9	0,2	30,9	24,9
Rapla	13 979	1 201 973,9	581	14 932,8	146	2 666,9	1,0	0,2	25,1	17,9
Saare	14 423	1 221 525,2	519	13 381,7	138	2 686,2	1,0	0,2	26,6	20,1
Tartu	55 200	5 403 559,2	1 679	42 538,7	423	8 436,0	0,8	0,2	25,2	19,8
Valga	11 079	821 957,0	470	13 493,4	154	3 728,9	1,4	0,5	32,8	27,6
Viljandi	20 347	1 593 523,0	773	21 358,0	259	5 570,3	1,3	0,3	33,5	26,1
Võru	12 799	949 892,1	536	14 045,2	168	3 499,5	1,3	0,4	31,3	24,9
KOKKU	502 175	50 267 609,8	13 164	341 441,2	3 485	72 133,9	0,7	0,1	26,5	21,1

Tabel 12. Kasutamata maksuvaba tulu 2006. aastal

Maakond	Tuludeklaratsioonide arv 2006	Tuludeklaratsioonide summa 2006	Maksuvaba tulu 2. või enama lapse kohta				Kasutamata juhtumeid deklaratsioonide koguarvust %des	Kasutamata juhtumeid deklaratsioonide kogusummast %des	Kasutamata juhtumeid maksuvabastuse juhtumite arvust %des	Kasutamata juhtumeid maksuvabastuse summast %des
			Deklareeritud 2006		Kasutamata 2006					
			Juhtumite arv	Summa	Juhtumite arv	Summa				
Tallinn	161 597	22 895 936,9	13 353	377 358,7	2 183	45 572,8	1,4	0,2	16,3	12,1
Narva	25 709	1 948 381,7	1 971	56 592,0	693	15 387,3	2,7	0,8	35,2	27,2
Harju	54 938	7 943 205,7	7 043	215 689,8	1 214	27 918,7	2,2	0,4	17,2	12,9
Hiiu	4 596	464 815,5	588	19 184,7	133	3 154,5	2,9	0,7	22,6	16,4
Ida-Viru	34 734	3 112 354,4	3 395	98 912,0	1 056	22 910,0	3,0	0,7	31,1	23,2
Jõgeva	13 520	1 222 464,4	1 866	63 658,7	591	15 318,0	4,4	1,3	31,7	24,1
Järva	16 148	1 658 670,4	1 907	62 288,1	481	11 735,8	3,0	0,7	25,2	18,8
Lääne	11 653	1 167 764,8	1 427	46 844,8	363	8 972,1	3,1	0,8	25,4	19,2
Lääne-Viru	26 056	2 488 690,5	3 460	111 807,2	1 016	25 555,3	3,9	1,0	29,4	22,9
Põlva	11 462	1 016 387,9	1 526	50 448,1	498	12 097,8	4,3	1,2	32,6	24,0
Pärnu	36 695	3 624 466,0	4 258	134 102,6	1 103	26 507,7	3,0	0,7	25,9	19,8
Rapla	14 853	1 541 360,0	2 028	65 264,9	517	12 488,1	3,5	0,8	25,5	19,1
Saare	15 279	1 494 118,6	1 875	59 035,0	446	10 244,4	2,9	0,7	23,8	17,4
Tartu	57 902	6 879 216,4	7 319	225 933,9	1 655	39 349,1	2,9	0,6	22,6	17,4
Valga	11 901	1 031 075,3	1 685	56 110,4	561	14 341,2	4,7	1,4	33,3	25,6
Viljandi	21 393	1 971 389,0	2 650	88 139,7	816	21 558,9	3,8	1,1	30,8	24,5
Võru	13 655	1 181 501,4	1 822	59 420,2	552	13 107,9	4,0	1,1	30,3	22,1
KOKKU	532 091	61 641 799,0	58 173	1 790 790,7	13 878	326 219,8	2,6	0,5	23,9	18,2

Tabel 13. Kasutatud täiendav maksuvaba tulu lastelt

Maakond	Maksuvaba tulu 3. või enama lapse kohta				Maksuvaba tulu 2. või enama lapse kohta		Tagastatud tulumaksu laste pealt		
	Rakendatud 2004		Rakendatud 2005		Rakendatud 2006		2004	2005	2006
	Juhtude arv	Summa	Juhtude arv	Summa	Juhtude arv	Summa	tuh. krooni	tuh. krooni	tuh. krooni
Tallinn	1 811	33 754,9	1 950	43 635,8	12 540	331 785,9	8 776,3	10 472,6	76 310,7
Narva	167	3 332,7	196	4 353,1	1 724	41 204,7	866,5	1 044,7	9 477,1
Harju	1 390	26 480,0	1 412	33 241,2	6 628	187 771,1	6 884,8	7 977,9	43 187,3
Hiiu	184	3 480,3	167	3 589,4	562	16 030,2	904,9	861,5	3 686,9
Ida-Viru	460	8 422,3	499	10 486,9	2 988	76 002,0	2 189,8	2 516,9	17 480,5
Jõgeva	478	9 426,8	510	11 751,9	1 688	48 340,7	2 451,0	2 820,5	11 118,4
Järva	511	9 621,8	509	11 598,9	1 759	50 552,3	2 501,7	2 783,7	11 627,0
Lääne	410	7 770,7	404	9 232,1	1 325	37 872,7	2 020,4	2 215,7	8 710,7
Lääne-Viru	775	14 653,0	785	17 541,3	3 161	86 251,9	3 809,8	4 209,9	19 837,9
Põlva	436	7 793,9	444	9 926,7	1 388	38 350,3	2 026,4	2 382,4	8 820,6
Pärnu	939	17 780,8	937	20 787,8	3 921	107 594,9	4 623,0	4 989,1	24 746,8
Rapla	523	9 751,6	534	12 265,9	1 853	52 776,8	2 535,4	2 943,8	12 138,7
Saare	483	9 281,0	477	10 695,5	1 759	48 790,6	2 413,1	2 566,9	11 221,8
Tartu	1 459	27 225,4	1 534	34 102,7	6 766	186 584,7	7 078,6	8 184,7	42 914,5
Valga	434	8 326,8	420	9 764,5	1 526	41 769,2	2 165,0	2 343,5	9 606,9
Viljandi	682	12 874,7	687	15 787,7	2 399	66 580,8	3 347,4	3 789,1	15 313,6
Võru	492	8 930,6	469	10 545,7	1 642	46 312,3	2 321,9	2 531,0	10 651,8
KOKKU	11 634	218 907,1	11 934	269 307,3	53 629	1 464 570,9	56 915,8	64 633,8	336 851,3
prognoositud puudujäägi ja tegeliku vähemlaekumise erinevus %-des							43,1	35,4	6,4